

SVEICAM LK(b)P XII KONGRESU!

JAUNI SASNIEGUMI, JAUNI UZDEVUMI

Vakar sāka darbu Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongress, kas rezūmēs sasniegumus republikas politiskajā, saimnieciskajā un kultūras dzīvē un, vadoties no VK(b)P XIX kongresa direktīvu projekta par piekto piecādes plānu, nosacīs mūsu turpmākās attīstības tempus.

Pirms nepilna gada notikušajā LK(b)P XI kongresā sniedzot Centrālās Komitejas pārskata ziņojumu, b. J. Kalnberziņš uzzīmēja spilgtu ainu par Padomju Latvijas darbaļaužu panākumiem pēckara piecādē. Atcerēsimies dažus skaitļus un rezūmējumus.

Rūpniecībā: tās kopprodukcija pieauga vairāk nekā sešas reizes, bet 1940. gada līmenis 1950. gadā tika pārsniegts trīskārtīgi. Rekonstruētas daudzas vecās fabrikas, radīti jauni uzņēmumi.

Lauksaimniecībā: Latvijas laukos uzvarējusi un nostiprinājusies kolchozu iekārta. Radītas jaunas MTS. Pagātnē palīkusi lauku ļaužu nabadzība un posts. 22 kolchozos naudas ienākumi pārsnieguši miljonu rubļu katrā.

Ievērojami cēlies tautas kultūras un materialās labklājības līmenis: darba algu fonds pieaudzis vairāk nekā par 17 procentiem, valdrojušies kolchoznieku ienākumi, gadu no gada auguši valsts līdzekļu asignējumi sociāliem un kultūrai mērķiem.

Nešaubīgi zinām: no XII kongresa tribīnes atskanēs jauni pierādījumi tam, ka dzīve atkal lielam solim gājusi uz priekšu, ka partijas gudrajā vadībā un darbaļaužu pašizliedzīgo pūļu rezultātā gūti jauni sasniegumi rūpniecībā un lauksaimniecībā, kultūrā un partijas politiskajā darbā. Jo nepārtraukta augšupeja, tautas kultūras un materialās dzīves līmeņa nemīlīga pieaugšana ir mūsu attīstības galvenais likums.

To ir ļoti svarīgi apzināties un vienmēr paturēt prātā. Lai, klausoties ziņas, kas pienāk no kapitālistiskās pasaules dažādām malām un diendienā stāsta par tur notiekošo mierlaika preču produkcijas samazināšanos, cenu pieaugumu, bezdarbu un nabadzības pavairošanos, — lai, visu to dzirdot, mūs ne uzbrīdī neatstāj cildens lepnums un pārkuma apziņa.

Nesen «Pravda» rakstā par Francijas zemnieku trāgisko stāvokli citēja kāda Bren Sur Ge sādžas pusgraudnieka vārdus: «Mani sauc par saimnieku. Bet kāds es saimnieks? Kād es atdošu zemes īpašniekam pusi ražas un nomaksāšu nodokļus, man paliks tikai acis, lai raudātu». Atcerēsimies buržuāziskās Latvijas darba zemnieka likteni — arī viņam mēģināja iegalvot: tu esi kā mazs ķēniņš savā valstībā. Bet «ķēniņš» katru gadu kāvās ar badu un arvien vairāk slika parādās, kamēr beidzot viņa «valstību» iznīcināja.

Fabrikants samazina strādniekam algu, kad grib — atļauj no darba; ja beidzot viņš iedrošinās pacelt protesta balsi — iesloga cietumā. Tai pašā laikā viņam kā mīlerinājumu pasniedz pasaciņu par to, ka ikkatrs, lūk, esot savas laimes kalējs.

Nē — ar plīkām rokām no tukša gaisa vēl neviens neko nav izkalis.

Cilvēce zina daudzus ļoti domātus projektus, kā uzlabot pastāvošās iekārtas un atvieglināt nabago gaitas šini pasaulē; apmetējusi tie guļ vēstures arhīvos, jo pasaule nav lāpāma, — tā jāpārbūvē. Vienīgi Marksas-Engelsa-Leņina-Stalīna komunistiskā partija, pasludinādama un realizēdama ekspropriatoru ekspropriāciju un uzceldama socialisms Padomju Savienībā, patiesi nodrošināja apstākļus visu labo nodomu piepildīšanai.

Zemnieks patiešām kļuva saimnieks. Kolchozā viņam pieder tūkstoši hektaru zemes, simtiem lopu, tūkstos apstrādā modernas mašīnas.

Rūpniec un fabrikas kļuvas strādnieku īpašums. Tagad — jā, tagad viņi paši var kalt savu laimi.

Inteliģentā darba darītājs, rakstnieks un mākslinieks, atbrīvojies no buržuāzijas kalpa pazemojošās lomas, no sulainiskās iztapšanas mecenatam, strādā tautai.

Tāda ir mūsu dzīves īstenība. Un, lūk, — par to, ka esam brīvi un neatkarīgi, laimīgi un nodrošināti, ka varam kopā ar citām padomju tautām celt komunismu, — par visu to latviešu tauta izsaka pateicību Latvijas komunistiskajai partijai, kas, vadoties no marksisma-lenīnisma mācības un izmantojot Vissavienības Komunistiskās (bolševiku) partijas pieredzi, prastu izvadīt mūs cauri daudz nāks tumsai uz gaišu un saulainu šodienu.

Nupat notiekošais kongress apspriedis republikas turpmākās attīstības svarīgus jautājumus, rādīs ceļu uz jaunu augšupeju. Lielos vilcienos šis ceļš jau nosprausts VK(b)P XIX kongresa direktīvu projektā, kas paredz gan elektroenerģijas izstrādes pieaugumu, gan mašīnbūvniecības tālāku attīstību, gan zivju nozvejas palielināšanu Baltijas padomju republikās; izpildot jauno piecādi, Latvijā ievērojami celsies zemkopības kultūru izkūltumi, pieaugs augst-ražīgi ganāmpulki, tiks nosusināti un pārvērtīti auglīgās druvās daudzi purvi; paredzēts tālāk paplašināt MTS tīklu, vēl vairāk attīstīt dzelzceļu un jūras transportu, uzcelt jaunas fabrikas, dzīvokļus, skolas, slimnīcas un tiltus, jaunā augstākā līmenī pacelt izglītību, kultūru un mākslu.

Kādas grandiozas perspektīvas! Padomju Latvijas darbaļaudis neskalitāmās sapulcēs jau izteikuši vienprātīgu piekrišanu partijas direktīvu projektam, tai pašā laikā ienesot savus papildinājumus, uzņemoties jaunas saistības. Tas liecina par mūsu spēku, par mūsu gribu strādāt, par tautas radošās domas plašo verību.

Tas — latviešu tautas jauns un cildens uzticības apliecinājums bolševiku partijai, biedram Staļinam, komunisma lietai.

Tā ir latviešu tautas vienprātīga un neparprotama atbilde Elzenhauera tipa murgonām, kuri velti sapņo par «veco labo» laiku restaurāciju. Kad Latvija pildīja Rietumu kapitalistu sviesta fermas un lopkautuves lomu, bet latviešu darbaļaudis bija viņu kalpi.

LK(b)P XII kongress šīs visas mūsu tautas domas un apņēmību izteiks konkrētos atzinumus, skaitļos un lēmumos.

Priekšā liel uzdevumi, lieli darbi. Būs jāsasprindzina spēki, jāpārvar ne viena vien grūtība. Literatūras un mākslas darbiniekiem, kuri aicināti palīdzēt tautai viņas pašizliedzīgajās pūlēs, kuru uzdevums ir audzināt mūsu cilvēkus patriotisma un komunisma garā — pilnas rokas darba, plašai iespējai izvērst talantus augsta idejiskuma un mākslinieciskuma apgarotos sacerējumos. Tautas un partijas prasības zināmas, atliek tikai strādāt — daudz un neatlaidīgi, ar radošu degsmi, nebaudoties grūtību, kāpinot meistariību, savstarpēji izpalīdzoties ar bolševistisku kritiku un paškritiku — tā, kā strādā stachanovietis rūpnīcā, kā to dara lauksaimniecības pirmvīrdnieks kolchozā. Tikai tā varēsim nolidzināt vecos parādus un dot jaunus romānus, lugas, operas, dziesmas un gleznas.

LK(b)P XII kongress, atzīmējot sasniegumus visās mūsu dzīves nozarēs, izvirza latviešu tautai un līdz ar to arī literatūras un mākslas darbiniekiem jaunus uzdevumus, kuru izpilde ir visu mūsu goda lieta.

PSRS AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA DEKRETS

Par b. A. Kirhenšteina apbalvošanu ar Darba Sarkanā Karoga ordeni

Sakarā ar Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas viceprezidenta b. Kirhenšteina astondesmito dzimšanas dienu un atzīmējot viņa nopelnus zinātnē, apstond b. Augustu Mārtiņu d. Kirhenšteinu ar Darba Sarkanā Karoga ordeni.

PSRS Augstākās Padomes Prezidijs Priekšsēdētājs N. Šverņiks
PSRS Augstākās Padomes Prezidijs Sekretārs A. Gorkins

Maskavā, Kremli, 1952. gada 18. septembrī

VISU ZEMJU PROLETARIESI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

21. SEPTEBRĪ

Nr. 38 (401)

O. Skulme

«Lenins Latvijas socialdemokrātijas IV kongresā Briselē.»

Latvijas Komunistiskās (bolševiku) Partijas divpadsmitais kongress

20. septembrī, pulksten 12 dienā, Partijas izglītības namā, Rīgā, sākās Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongress.

Kongresu atklāja Latvijas K(b)P CK sekretārs b. J. Kalnberziņš.

Ar vētraiņu, ilgstošu ovāciju uzņēma priekšlikumu kongresa goda prezidijā ievēlēt bolševiku partijas un padomju tautas lielo vadoni — biedru J. V. STAĻINU un viņa tuvākos līdzgaitniekus — VK(b)P CK Politbiroja locekļus biedrus V. M. MOLOTOVU, G. M. MAĻENKOVU, L. P. BERIJU, K. J. VOROŠILOVU, A. I. MIKOJANU,

N. A. BULGANINU, L. M. KAGANOVICU, A. A. ANDREJEVU, N. S. CHRUSČEVU, A. N. KOSIGINU un N. M. ŠVERNIKU.

Ar jaunu jūsmīgu ovāciju uzņēma priekšlikumu par Latvijas K(b)P XII kongresa goda priekšsēdētāju ievēlēt biedru J. V. Staļinu. Delegāti un viesi visi kā viens piecēlās. Sākās ilgi nerimstoša, vētraiņa ovācija par godu lielajam tautu vadonim, ģenitālam vispasaules miera karognesējam Josifam Visarionovičam Staļinam.

Pēc vadošo organu — prezidija, sekretariāta, mandatu un redakcijas komisijas ievēlēšanas kongress vienbal-

sīgi apstiprināja šādu dienas kārtību:

1. VK(b)P CK projekta «Partijas XIX kongresa direktīvas par PSRS attīstības piekto piecādes plānu» apspriešana.
2. VK(b)P CK projekta «Grozīto partijas Statutu teksts» apspriešana.
3. Pārskata referāts par Latvijas K(b)P CK darbu.
4. Revīzijas komisijas pārskata referāts.
5. Latvijas K(b)P CK vēlēšanas.
6. Revīzijas komisijas vēlēšanas.
7. Delegātu ievēlēšana VK(b)P XIX kongresam.

Dienas kārtības pirmajā jautājumā referēja Latvijas K(b)P CK sekretārs b. P. Litvinovs.

— Materiālu apspriešana partijas XIX kongresam. — sacīja b. Litvinovs. — partijas biedru masās izraisījusi jaunu aktivitātes pieaugumu. Partijas pirmorganizācijas vien šo vēsturisko dokumentu apspriešanai vēltitās sapulcēs piedalījušies vairāk nekā 37 tūkstoši partijas biedru un kandidātu.

Direktīvu projektam par jauno piecādes plānu ir vitāli svarīga nozīme visai padomju tautai. To spilgti liecina bezpartejisko strādnieku, kolchoznieku un inteliģences rosīgā piedalīšanās direktīvu apspriešanā. Partijas pirmorganizāciju sapulcēs piedalījušies vairāk nekā 40 tūkstoši bezpartejisko darbaļaužu.

Biedrs Litvinovs runāja par lielajiem uzdevumiem, kādi jaunajā piecādē jāveic Latvijas PSR tautas saimniecībā. Republikas darbaļaudis ar lielu gandarījumu uzņēmuši šo vēsturisko dokumentu, kurā no jauna izpaužas partijas, valdības un personīgi biedra Staļina gādība par Latvijas PSR ekonomikas un kultūras attīstību.

Delegāti vispusīgi apsprieda partijas

XIX kongresa direktīvu projektu par piecādes plānu.

— Lai izpildītu republikas rūpniecības sprāstos uzdevumus, — sacīja Latvijas PSR Valsts plāna komisijas priekšsēdētājs delegāts b. J. Veldre, — jaunajā piecādē ievērojami jāpaplašina elektroenerģijas izstrāde. Nodot ekspluatācijā Rīgas termoelektrocentrāl, kā tas paredzēts partijas XIX kongresa direktīvu projektā, šis uzdevums tiks atrisināts tikai daļēji. Nepieciešams jau šajā piecādē sākt Pļaviņu hidroelektrostacijas būvi pie Daugavas.

Biedrs Veldre uzsvēra, ka jārada stabila vietējā kurināmā bāze, ievērojami jāpaplašina kūdras ieguve, lai pilnīgi apmierinātu rūpniecības pieprasījumus pēc kurināmā.

Runājot par republikas socialistiskās lauksaimniecības tālākas attīstības uzdevumiem, b. Veldre atzīmēja, ka kolchoziem pilnīgi jāapgūst visas to rīcībā esošās papuves un atmaksas, kas papildu dotu vairāk nekā 80 tūkstoš hektāru derīgas platības, un jānosusina 285 tūkstoši hektaru zemes, pļavu un ganību. Lai nodrošinātu stabili lopbarības bāzi, 1953.—1955. gadā jāierīko

augstāzīgas pļavas un ganības 65 tūkstoš hektaru platībā un jānodrošina liela daudzuma ilggadīgo zāļu sēklu iegūšana.

Delegāts b. G. Galle ierosināja izskatīt jautājumu par nelielderīgo mijpārveidējumu aizliegšanu, jo tie nodara lielus zaudējumus valstij un dezorganizē uzņēmumu darbu. Viņš ierosināja arī organizēt Rīgā kabeļu rūpnīcu, jo daudzām fabrikām un rūpnīcām tā ļoti vajadzīga.

Tribīnē uznāca delegāts b. K. Novikovs. Viņš sacīja, ka direktīvu projekta apspriešana izraisījusi lielu aktivitāti partijas Rīgas apgabala organizācijā. Projekta apspriešanā partijas pirmorganizāciju sapulcēs piedalījušies vairāk nekā 13 tūkstoši komunistu un 4 tūkstoši bezpartejisko. Visi viņi vienprātīgi atbalstīja šo vēsturisko dokumentu un izteica dedzīgu vēlēšanos izpildīt piekto piecādes plānu.

Biedrs Novikovs atbalstīja delegāta b. Galle priekšlikumu organizēt republikā kabeļu rūpnīcu, ieteikdams to uzcelt Jelgavā. Biedrs Novikovs ierosināja arī organizēt Latvijas skābekļa rūpnīcu, Rīgas rūpnīcā «Stars» iekār-

(Turpinājums 2. lapas pusē)

Latvijas Komunistiskās (bolševiku) Partijas divpadsmitais kongress

Turpinājums no 1. lapa pusē

tot cehus traktorū un citu lauksaimniecības mašīnu rezerves daļu ražošanai un izlēmīti jautājumu par polittehniskā institūta atvēršanu Rīgā, lai sagatavotu kvalificētus inženieru kadrus.

Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas prezidents b. J. Peļve paziņoja, ka Padomju Latvijas zinātnieki iesniedz priekšlikumu izbūvēt divas hidroelektrostacijas pie Daugavas — Vitebskas rajonā, Baltkrievijas PSR, un Plavīnu rajonā, Latvijas PSR. Tās nodrošinātu Latvijas un kaimiņrepubliku pieaugošo saimniecību ar lētu elektroenerģiju. Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas institūti patlaban izstrādā Daugavas enerģētisko resursu kompleksās izmantošanas problēmas.

Deleģāte b. E. Klinklavs norādīja, ka jāsaņem vairāk augsti kvalificētu kadru republikas lauksaimniecībā. Lauksaimniecības speciālistu galvenā kalve ir Latvijas PSR Lauksaimniecības akadēmija. Biedre Klinklavs ierosināja šajā piecēdē uzcelt Lauksaimniecības akadēmijai jaunu ēku.

Deleģāte b. K. Voļtmanis runāja par lielo patriotisko rosmi, kas pirmkārt kongresa dienās valda Padomju Latvijas uzņēmumos, kolchozos, padomju saimniecībās un MTS. Daudzi uzņēmumi, stājoties socialistiskajā sacensībā par godu kongresam, pirms termiņa izpildījuši deviņu mēnešu plānu. Te jāmin VEF, Rīgas jūras osta, daudzi dzelzceļa uzņēmumi, jūras un upju transporta kuģi, rūpnīcas «Baltijas rūpnīca», «Ekonomaizers», fabrikas «Mēriņ», «Latvijas konservi» un daudzas citas.

Vārdu dod Latvijas PSR Tautas maksimālā deleģāte L. Priedē.

Biedre Priedē saka, ka partijas XIX kongresa direktīvu projekts paredz tālāku kultūras un mākslas uzplaukumu mūsu valstī. Lielu uzdevumu sakār ar to būs jāveic arī mūsu republikas kultūras un mākslas darbiniekiem, starp viņiem arī Latvijas PSR Dailes teātra aktieriem.

— Mūsu teātra darbinieki, — saka b. Priedē, — veļti lielu uzmanību savai idejiski-teorētiskajai līmeņa pacelšanai, saprotot, ka bez marksisma-lenīnisma

teorijas dziļas apgušanas padomju aktieri nevar celt savu meistariību.

Biedre Priedē runā par to, ka Dailes teātra ēka nav pietiekami ērta, skatītāju zāle maza, trūkst palīgtelpu. Biedre Priedē lūdz paredzēt piekajā piecēdē plānā jaunas ēkas būvi Latvijas PSR Dailes teātrim.

Deleģāte b. A. Kalnbērziņa runāja par tautas izglītības attīstības plašajām perspektīvām jaunajā piecēdē. Pilsētu un lauku skolu celtniecība jaunajā piecēdē paplašināsies par 70 procentiem. Latvijas pedagogisko institūtu studentu skaits pieaugs par 90 procentiem.

Biedre Kalnbērziņa īpaši apskatīja, kā tiek izpildīts likums par vispārējo skolas izglītību, un kritizēja Daugavpils, Kārsavas un Dagdas rajonu vadītājus, kuri skolas izglītībai nevēlīti pienācīgu uzmanību.

Debatēs par dienas kārtības pirmo punktu runāja arī deleģāti bb. J. Augškalps, N. Koreņugins un O. Baldonis.

Latvijas K(b)P XII kongress vienprātīgi nolēma atbalstīt VK(b)P CK projektu «Partijas XIX kongresa direktīvas par PSRS attīstības piekto piecēdē plānu 1951.—1955. gadam». Latvijas K(b)P XII kongress uzdeva partijas, padomju, saimnieciskajām, arodbiedrību un komjaunatnes organizācijām vadīt republikā darbaļaužu jauno varenā politisko un darba rosmi, vēl plašāk izvērst socialistisko sacensību par godu partijas XIX kongresam, virzīt strādnieku, kolchoznieku, inženieru, zinātnieku un zinātnieko darbinieku radošo aktivitāti uz leksējo rezervju maksimālu izmantošanu, lai nodrošinātu visu republikas tautas saimniecības nozaru tālāku augšupeju.

Kongress uzdeva Latvijas K(b)P CK ziņot VK(b)P Centrālajai Komitejai par papildinājumiem un priekšlikumiem, kādi iesniegti, apspriežot partijas XIX kongresa direktīvu projektu par PSRS attīstības piekto piecēdē plānu. Par dienas kārtības otro jautājumu referēja Latvijas K(b)P CK sekretars b. A. Peļve.

— Statutu grozījumus un papildinājumus, kādus VK(b)P CK iesniedz

XIX kongresam izskatīšanai, — saka b. Peļve, — paredzēts tālāk nostiprināt partiju, vēl vairāk palielināt partijas kaujas spējas, lai tās organizatoriskās darbības veidi un metodes vēl labāk atbilstu jaunajiem apstākļiem un nodrošinātu vēsturisko komunistiskās sabiedrības celtniecības uzdevumu atrisināšanu, vēl augstāk paceltu dižo partijas biedra nosaukumu.

VK(b)P CK projekts par partijas Statutiem apspriež vairāk nekā 3.000 partijas pirmorganizāciju sapulcēs, 70 rajonu un pilsētu partijas aktīvo sapulcēs, partijas Liepājas un Daugavpils apgabalu konferencēs, un tagad mēs to apspriežam Latvijas K(b)P XII kongresā. Apspriežot grozīto partijas Statutu projektu, komunisti izteikusi daudz kritisku piezīmju par Latvijas K(b)P rajonu komitejām, pilsētu komitejām, apgabalu komitejām un CK.

Ziņojuma nobeigumā b. Peļve izteica pārliecību, ka Latvijas K(b)P XII kongress pēc grozīto Statutu projekta apspriešanas to vienprātīgi atbalstīs, kā to atbalstījuši visa republikas partijas organizācija.

Kongresa deleģāti aktīvi piedalījās grozīto partijas Statutu projekta apspriešanā. Viņi uzsvera, ka grozīto partijas Statutu projekts atbilst mūsu partijas jaunajiem vēsturiskajiem uzdevumiem un pilnīgi atspoguļo pieredzi partijas celtniecībā, kādu VK(b)P uzkrājusi kopš sava XVIII kongresa.

Debatēs par dienas kārtības otro jautājumu runāja deleģāti bb. I. Pīnkšis, V. Kanteris, G. Kovaļevs, K. Mackevičs, J. Rīdziņš, E. Berklaivs, K. Pugo un S. Mākina.

Kongress vienprātīgi atbalstīja grozīto partijas Statutu projektu un uzdeva republikas partijas organizācijām vēl plašāk izvērst partijas XIX kongresam iesniegto materiālu apspriešanu.

20. septembra vakara sēdē kongress noklausījās pārskata referātu par Latvijas K(b)P CK darbu. Referēja Latvijas K(b)P CK sekretars b. J. Kalnbērziņš.

(LTA)

VIENS NO KONGRESA DELEGĀTIEM

Var godīgi un centīgi nodzīvot mūžu un tomēr tēv nebūs gandarījuma, ja apzināties, ka palikuši neizmantoja kāda iespēja atdot lielajam komunistu celtniecības darbam visus savus spēkus, visas zināšanas, visu sirdi.

Vajag censties dzīvot tā, lai katrs tavs darbs un katra doma būtu veltīti dzimtenes varenības un labklājības celšanai.

Satiksmes ministrijas mehāniskās remontu rūpnīcas kalējam Jānim Bormanim no izskata varētu būt starp četrdesmit un piecdesmit: nostāigāts gars dzīves ceļš: no lauku smēdes Gulbenes apkaimē līdz modernai laktai rūpnīcā, kur cilvēka rokas lielā mērā aizstāj pneimatiskie vāveri un preses. Taču tikai daļu no šī gara ceļa var īsti ierakstīt aktīvā. To, kas sākas ar to dienu, kad pēc hitlerisko okupantu un viņu latvisko algotņu padziļināšanas pār Rīgu uzauza atbrīves rīts, un Jānis Bormanis sāka strādāt padomju iekārtā. Un vēl jo vairāk tad, kad viņš kļuva Leninga-Stalīna partijas biedrs.

Tādas ir viņa paša domas. — Tas bija grūts laiks — pirmie pēckara gadi, — viņš atceras. — Visur, tai skaitā arī Rīgā, ienaidnieks bija atstājis daudz drupu un postažas. Tieši šai laikā es ieradās šeit, šaj rūpnīcā, — uz bijušo «Valrogu», tagadējo Rīgas vagonu rūpnīcu, kur biju etrādājis agrāk, no Pārdaugavas vienkārši nevarēja tikt: tīti sagrauti, tramvaji neiet... Sākām ar šādiem tādiem remontiem, pamazām atkopāmies... Tad biedrs Staļins pasludināja pēckara piecēdē plāna lielo pamatu uzdevumu: atjaunot cietušos valsts rajonus, atjaunot rūpnīcas un lauksaimniecības pirmskara līmeni un pēc tam pārsniegt to. Tas bija skaidri un konkrēti norādīts mērķis tuvākajam laikam, lielais darbs, pie kura «ik katram ir rokas jāpārtiek». Un, lūk, man likās... es tā nolēmu, ka savu tiesu vislabāk varēju izdarīt, būdams komunisti...

Tad nāca jautājums par divām nometnēm, kuru cīņa, kā saka biedrs Staļins, izšķir pasaules likteņus, — jautājums, kas joprojām pastāv arī šodien. Būtībā tas ir jautājums par mūsu spēku un varenību: uzvar pārākais. Visi ceļi ved uz komunismu — jā, bet

tie ir jābūvē. Un kad es par to domāju, man likās, ka slavenais komunistu partijas rindās savas rokas un prātu varēju vislabāk lietāt likt...

1946. gadā kalēju Jāni Bormanu uzņēma par kandidātu, bet gadu vēlāk — 1947. — viņš kļuva Leninga-Stalīna partijas biedrs.

Mūža otrajā pusē strādnieks bija atradis ceļu uz savu partiju.

Viņš vēl piebilda:

— Man parādīto uzticību centos attaisnot tādējādi, ka neželēju pulku, lai katru darbu un katru uzdevumu izpildītu pēc labākās sirdsapziņas.

Daudzkrāt dzirdēti vārdi, bet ieklausīties tajos: aiz tiem slēpjas saspringtā piepūle un negulētas nakts, sarūgtinājumi par neveiksmēm un prieks par uzvarām, cilvēcisgas bēdas un prieki, varonība un patriotisms.

Todien, kad notika šī saruna, Jānis Bormanis bija izkalis trīsdesmit piecas cilpas aliežu uzbūvētajiem, katras tādās cilpas izgatavošanai paredzēta stunda darba. Tātad izpildījis trīs līdz četras normas.

Malnā beigusties, viņš var tēt mājās, pie ģimenes. Pēcoss nogurums, bet sirdī prieks. Partija no saviem biedriem allaž prasījis ar personīgo piemēru rādīt priekšzīmi citiem.

Vispirms pierādī pats sevi, lai arī kādā amatā vai darbā atradāmies: pie virpas, uz traktora, ar rakstāmgalda un, ja atcīnās — ar ieroci rokās...

Jāņa Bormanis spēks ir pie laktas. Viņš — kalējs. Viņa rokas vienkārs dzelzs gabals atdzīvojas, iegūst visdažādākās formas, kļūst par vajadzīgo detaļu kokapstrādāšanas mašīnai vai torņa celtnim, slēžu uzbūvēšanai vai rokas smidzinātājam — visai tai daudzveidīgajai produkcijai, ko izgatavo un remontē rūpnīcā, un kas tik nepieciešama dzelzceļiem, jaunceltņiem, citām rūpnīcām nozārēm.

Taču rūpnīca visumā plānu sāka izpildīt tikai pēdējos divos mēnešos, līdz tam nevelcās. Ir meklētas un atnastas dažādas vietas, bet galvenā, manuprāt, ir tā, ka dažādu līmeņu dēļ, pārāk bieži mainījās rūpnīcas vadība: atnāks viens direktors, nespēj iedzīvoties — pārceļ, atsūta jaunu. Līdz ar to mainās arī citi vadītie darbinieki: inženieri, tehniķi, meistari. Parāžuša

gadā vien divdesmit deviņas reizes nomainīti cehu priekšnieki!... Rezultātā — vāja darba leksējā organizācija, zema disciplīna, nav vajadzīgās sadarbības starp administrāciju un partijas organizāciju. Kas cīnīs? — rūpnīca, strādnieki. Vēl vairāk: tagad, kad tik izšķirīga loma tehnikai, viens celtnis mazāk — tikpat kā viena ēka mazāk... Vai arī: nevarēja un nevarēja lenest kārtību darba grafikā. No rīta atnāk cilvēki darbā, noslaistas pus dienas — nav ko darīt. Tāpēc, ka nav organizācijas. Visur notiek cīņa par grafiku katrā darbības stundā, katrā operācijā, bet pie mums cilvēki šķiež laiku par velti... Tā tas ir bijis.

Pēdējā laikā visi šie trūkumi rūpnīcas darbā ja ne pavisam, tad daļēji novērsti. Rezultātā: jūlija plāns izpildīts par 106 procentiem, augusta — vēl labāk. Un savā lielā nopelnā tie ir Jānis Bormanis — ne tikvien kā strādniekam, kas ik dienas pārsniedz savu individuālo normu, bet arī kā komunistam, kam rūp visas rūpnīcas liktenis.

... Vakars, darba diena sen beigusties. Pārdaugavas nomaļajās līnijās tikai reti gājēji. Viens no tiem — Jānis Bormanis. Kā allaž, viņam atkal iznāks kaut kur aizturēties — vai nu rūpnīcas partorganizācijas biroja sēdē, vai rajona komitejas plēnumā, vai apmeklēt kādu darba biedru, jo viņam kā biroja loceklim uzdots rūpēties par viņu sadzīves vajadzībām, vai arī, kā šodien, izpildot pilsētas padomes deputata pienākumus, pārbaudīt mazbērnu novietnes: kā tās aprādātas ar nepieciešamo, kā tur nostādīts audzināšanas darbs...

Pašreiz Satiksmes ministrijas mehāniskās remontu rūpnīcas kalējs Jānis Bormanis piedalās Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongresā. Kopā ar citiem deleģātiem viņš apspriež VK(b)P XIX kongresa materiālus un izlemj republikas saimnieciskās un kultūras dzīves svarīgākos jautājumus.

Patiešām: katra cilvēka dzīve ir tik liela, cik lielu viņš to sēv uzcel.

Jadvigs Maris

Vissavienības Komunistiskās (bolševiku) partijas XIX kongresu sagaidot

★ ★ ★

„Ir Staļins domājis par mums“

Nesen latviešu rakstnieku grupa bija Lietuvā. Pa ceļam no Viļņas uz Kaunu lietuviešu biedri mums stāstīja par grandiozajiem celtniecības darbiem, kas paredzēti jaunajā piecēdē plānā un norītēs tuvākajos gados visās republikas malās. Daudz ko uzcels pilnīgi no jauna, daudz ko paplašinās, modernizēs. Mēs braucām, un bija savilpojoši redzēt un dzirdēt, ar kādu lepnumu mūsu kaimiņi runā par šo tuvo rītdienu.

Šī tuvā rītdiena ir ierakstīta lielajā dokumentā — Partijas XIX kongresa direktīvu projektā par jauno piecēdē plānu. Tur mēs lasām: «Sakarā ar tālākās industrializācijas uzdevumiem nodrošināt elektriskās enerģijas izstrādes pieaugumu 2—2,5 reizes Lietuvas PSR, Latvijas PSR un Igaunijas PSR. Uzcelt Narvas hidroelektrisko staciju, Rīgas termisko elektrocentrāli un izvest Kaunas hidroelektriskās stacijas celtniecību.»

— Ir Staļins domājis par mums, — labi saka Valija Brutāne jaunajai piecēdēi veltītajā dzejolī, ko viņa nolāsīja rakstnieku vakarā Kaunā.

Katra padomju tauta Kongresa dokumentos atrod biedra Staļina rūpes un gādību. Nevienam un nekas nav aizmirsts. Vārdā nenosaukto fabriku strādnieki, kolchozu laudis, zinātnieki, rakstnieki — visi viņi ierauga, ka Partija un biedrs Staļins ir domājis tieši par mūsu fabriku, mūsu kolchozu, par mūsu grāmatu izdevniecību, par tiltu pāri Daugavai Rīgā un pāri Nemunai Kaunā. Ta no biedra Staļina rūpēm radies pasaulvēsturiskais dokuments — jaunā piecēdē plāna projekts.

Biedrs Staļins ir domājis par to, kādam jābūt cilvēkam, lai viņš spētu veikt varenos nodomus — un tā radās otrs lielais dokuments, Partijas grozīto Statutu projekts. Tas ir komunistiskās morāles obligato noteikumu saraksts, kura priekšā ikvienam sevi jāpārbauda, no kura jāmacās, kādam jābūt īstam cilvēkam — darbā, sabiedrībā, mājās. Abi šie dokumenti ir cieši saistīti, abiem tiem jākļūst par mūsu dzīves pamatu.

IESIM UZ PRIEKŠU!

Visu latviešu tautu dziļi sajūinoši komunistiskās partijas Centrālās Komitejas publicētie dokumenti, VK(b)P XIX kongresu sagaidot. Tiklīdz kongresa direktīvu projekts attiecībā uz nākamo staļinisko piecēdē, kā arī paredzētās izmaiņas partijas Statutos mobilizē padomju tautas spēkus komunisma uzcelšanai. Visām padomju tautām — lielajai krievu tautai un visai brāļu saimei, kas pulcējas ap to, — paveras neterobežotas attīstības, ekonomikas, nacionālās kultūras un mākslas izaugsmes perspektīvas.

Esmu dziļi pārliecināts, ka partijas XIX kongresa direktīvu projekts savilpojis un aizkustinājis ikvienu Padomju Latvijas strādnieku, zemnieku un inteliģenta darba darītāju. Es, kā viens no mūsu ideoloģiskās frontes ierindas karavīriem, varu līdz ar saviem cīnītājiem apliecināt, ka XIX kongress kļūs par vienu no vissvarīgākajiem kultūras un mākslas virzītājiem notikumiem padomju tautu, tai skaitā arī latviešu tautas, vēsturē. Katrs, kas lasījis kongresa direktīvu projektu, ir dziļi esprātis, ka ne tikai tie uzdevumi, kas padomju tautai veicami rūpnīcās un lauksaimniecības nepār-

Ar pacilātību un sajūsmu tos uzņēma visa padomju tauta. Direktīvas ir pateiktas uzdevums: «Socialistiskās sacensības lielais spēks, strādnieku, kolchoznieku un inteliģences vienprātīgā tieksme nosargāt mieru, darbaļaužu nelokāmā apņēmība uzcelt komunistisko sabiedrību — jāvirza tā, lai jaunā piecēdē tiktu izpildīta un pārsniegta.» Ir jau dota atbilde — simtu tūkstošu strādnieku, kolchoznieku, inteliģences snākmēs: «Mēs izpildīsim šo direktīvu!»

Tādu atbildi devuši arī rakstnieki. Ikviens padomju cilvēks Partijas direktīvās izlasīja uzdevumu, kas jāveic tieši viņam — gan pie darbaļaužu fabrikā, kur dzimst jauna detaļa, gan pie rakstāmgalda, kur sacer romāns, poēmas, lugas, Solījumi ir doti, uzdevums saprasts. Tagad galvenais — izpildīt.

Partijas direktīvas, kas nosaka uzdevumus, reizē ir arī cēla rādītājs. Iabākais padomnieks, kā uzdevumus izpildīt. Jaunajā piecēdē plānā ir pateiktas visas vadošās temas Padomju zemes darbaļaudim — bet tas nozīmē — arī rakstniekam. Jau ir atbilde jautājumam — par ko rakstīt vispirms.

Vispirms rakstīt par varenajiem darbiem, ko šodien veic padomju tauta, cieši uzņemdamās izpildīt un pārsniegt jauno piecēdē plānu. Rakstīt par laudim, kas partijas vadībā izauguši par jaunās morāles — komunistiskās morāles cilvēkiem, kas sevi pārbauda partijas Statutu priekšā, vienla, vai viņi ir partijas biedri, vai arī tādi grib kļūt, bet kas visi grib izpildīt komunistu dzīves obligatos noteikumus. Rakstniekam tas nozīmē — vispirms pašam tādām būt un tad — pazīt dzīvi! Bet pazīt dzīvi — tas nozīmē pazīt cilvēku.

Mūsu priekšā ir dokumenti, kas nevar neievērot istu padomju cilvēku. Viss mums ir dots. Tapēc atbildēsim biedra Staļina rūpēm un gādībai ar jauniem labiem romāniem, poēmām, lugām.

Fr. Rokpelnis,
Staļina premijas laureāts

trauktai attīstīšanai, bet arī visi pasākumi, veltīti tautas kultūras līmeņa, vispārēju zināšanu, estētiskās izjūtas, gaumes celšanai, cilvēka leksējās dzīves bagātināšanai, virzīti tikai uz vienu mērķi — lai padomju tauta drīz jo drīz kļūtu par sasniegta, uzvarējuša komunisma tautu.

Kaut arī šis mērķis ir tuvs un mums katram sasniedzams, tomēr nekad nedrīkstam ieslgt pašapmierinātībā.

Padomju tauta komunismu uzceļ. Latviešu tauta būs aktīva līdzdarbiniece šai lielajā lietā. Kauns un negods būs tam, kurš nebūs pielicis piecu, lai lielo darbu paveiktu jo ātri un jo sekmīgi. Latviešu padomju teātra māksliniekiem par to jādomā allaž — gan sava teātra repertuāru plānojot, gan izraudzītos dramatis tēlus darot dzīvus un iedarbīgus, izmantojot lielos, neizmējamos skatuves mākslas meistariības līdzekļus. Vienmēr mums jādomā par to, ka mūsu ceļš ir kopā ar mūsu padomju tautu, kura zina tikai vienu virzienu — uz priekšu.

A. Amtmanis-Briedītis,
LPSR Tautas mākslinieks,
Staļina premijas laureāts

Jāmācās un jāaug

Gatavošanās VK(b)P XIX kongresam ienesusi raženu rosmi un aktivitāti ne vien republikas sabiedriskajā dzīvē un ekonomikā, bet arī kultūras un mākslas laukā. Apsvērdami savus uzdevumus jaunajā piecēdē, visu žanru un nozaru mākslinieki meklē ceļus un līdzekļus, kā uzlabot savu darbu. Lai kļūtu par īstiem, iedarbīgiem tautas audzinātājiem, daudz jāmacās, nemīgti jāaug arī pašiem māksliniekiem. Viena no organizācijām, kuras tiešs uzdevums celt mākslinieku idejisko līmeni, paplašināt viņu redzesloku, sagādāt plašas iespējas profesionālās meistariības kāpināšanai, ir republikaniskais Mākslas darbinieku nams.

M. Sluckovs,
MDN atbildīgais sekretārs

Jāatzīst atklāti, ka līdz šim Mākslas

NENOLIDZINĀTAIS PARĀDS

V. MELNIS

Vairāk nekā pirms divi gadiem, sakarā ar Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes plenumu, «Cīņā» bija ievietota Rīgas vagonu rūpnīcas remontu atslēdznieka Ilmāra Paipala atklātā vēstule «Latvijas padomju rakstnieku parāds strādniekiem». Savā vēstulē viņš starp citu rakstīja: «Cinoties par komunisma uzvaru mūsu zemē, varam ceļā gabalu piecu pie pleca ar pārējo republiku darbaļaudim ir nogājis arī Padomju Latvijas strādnieks, tomēr līdz šim vēl nav neviena lielā literāra darba latviešu padomju literatūrā, kur centrālā vieta būtu ierādīta mūsu republikas strādniekam. Citu republiku rakstnieku piemēram, kuri ir radījuši tādu darbu kā «Tālu no Maskavas» (V. Ažajevs), «Tērauds un arņi» (V. Popovs), ir jāņem vērā arī latviešu padomju rakstniekus radīt darbus par strādnieku darbu, — dzīvi un cīņām. Rūpniecības dzīve mūsu republikā kūsā arvien straujāk, un tai ir jāatrod savs pilnvērtīgs atspoguļojums latviešu padomju literatūrā. Tādā ir Padomju Latvijas strādnieku prasības mūsu rakstniekiem.»

Biedram Paipalam bija taisnība: radikālais lūzuma process republikas ekonomikā un strādnieku apziņā nebija radis tikpat kā nekāda atspoguļojuma mūsu literatūrā. Sīkās, sadrumstalošanās, pusamatnieciskās rūpniecības pārvēršana modernā socialistiskā lielparīcībā, strādnieku jaunās attieksmes pret darbu, kas savu izpausmi rod varenā socialistiskās sacelšanās izvēsumā un stachanoviešu un racionalizatoru armijas pieaugumā, jaunās attieksmes starp strādnieku un tehnisko inteligenci, būtisko atšķirību izskaušana starp fizisko un garīgo darbu, kas vispilnīgāk vērojama socialistiskajā industrijā — visiem šiem socialistiskās dzīves un sadzīves (aktiem latviešu padomju literatūrā bija pagājuši secen. Taču bez šo faktu atspoguļojuma nevarēja būt ne runas par dziļāku ieskatu mūsu dzīves tiesīmbū un tās attīstības perspektīvu izpratnē.

Kopš Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes plenuma apriņķis jau diezgan pāprāvs laika sprīdis. Taču mēs nevaram sacīt, ka latviešu padomju literatūrā pilnā augumā būtu izslejšies mūsdienu galvenā varoņa — rūpniecības strādnieka — komunisma celāja tēls. Taisnība, pagājušā gada pašas beigās kā izcili spilgti notikumi leimējās Andreja Upīša monumentālā romāna «Plaisa mākoņos» iznākšana. Pirmo reizi mūsu literatūrā brāzmainā varenībā iedimdejās mostošās strādnieku šķiras pirmās cīņas. Pirmo reizi tik monumentalā spēkā, spilgtos mākslas tēlos iemiesotus, mēs redzējām paceļamies rūpniecības strādniekus lielajai gaitai uz komunismu. Tomēr padomju lasītājs grib redzēt ne tikai šā ceļa sākumu, bet arī šodien esamo posmu. Strādnieku lielās cīņas sākotnes attēlojums spēj gan palīdzēt mūsdienu notikumu jēgas vispārējā izpratnē, bet detalizētu šīs dienas atspoguļojumu un līdz ar to rītdienas apgaismojumu tajā rast nevaram. Tādēļ saprotama tā kvēlā interese, ar kādu padomju lasītājs sagaidīja V. Bērce romānu par padomju rūpniecības strādniekiem — «Rītdiena sākusies šodien».

Kopš Bērce romāna iznākšanas pagājuši daudzi mēneši. Viņa darbs jau plaši vērtēts mūsu presē. Par to izsacījušies arī lasītāji — gan vēstulēs, gan apspriedēs un konferencēs. Un jāsaka, ka visumā spriedums par Vizbuli Bērce romānu ir vienprātīgs: šī grāmata vēl ne tuvu nenolidzina latviešu padomju rakstnieku parādu mūsu tautai, mūsu strādnieku šķirai.

Nevar būt divu domu: romāns «Rītdiena sākusies šodien» daudzējādā ziņā ir viena no nozīmīgākajām parādībām latviešu padomju literatūrā pēdējos gados. Vispirms jau tīri tematiski tas ir un paliek vienīgais darbs, kurā mēģināts parādīt radikālo lūzumu, lielās pārveides, ko socialisma celtniecība ienesusi mūsu strādnieku dzīvē. Bez tam grāmatas idejisko vērtību ceļ veselas virknes problēmu kompleksveida risinājums. Bērce romāna meti atzīmēt vienā rūpnīcā, pat tikai vienā cehā, šīzētiski tā centrālā līnija ir cīņa par viena jauninājuma — metālu ātrāpstrādes ieviešanu, bet notikumu risinājuma traktējumu rod arī tautu draudzības tema, jaunās paaudzes, jauno tehnisko kadru iekļaušanās socialistiskajā celtniecībā, partijas vadības veidi un metodes, noslāņošanās vecajā tehniskajā inteliģencē, brīvā darba novatoriskais vērtiens, idejiski morālās izmaiņas strādniekos un inženiertehniskajos darbiniekos. Problemas, kurām Bērce savā darbā pieskaras, ir visai svarīgas, un autors par tām savā romānā izteicis daudz pareizu domu.

Tās lasītāja izrāsa pārdomas, spēj zināmā mērā padziļināt mūsu dzīves izpratni un labāk saskatīt lielās attīstības līnijas mūsu ikdienas dzīvē un darbā pat tad, ja šīs domas rakstnieks sniedz tikai kā autora piebīdumus, ievadījumu, rezumējumu.

Būtu arī netaisni apgalvot, ka Bērce romānā pavisam nav jūtama dzīvu cilvēku elpa, ka ievērojamas problēmas tur tiktu paustas tikai abstraktos spriedumos, ka pilnasinīgu, individualizētu tēlu tur visnotaļ aizstātu abstrakta schema. Kā dzīvi cilvēki lasītājam paliek prātā mūžam nosvērtais, disciplinētais, savā strādnieka lepmumā un apziņā tik raksturīgais vecās strādnieku gvardes pārstāvis Bērzsars; pārmērīgi ieteļīgais un paņģais virpotojs Mežulis; ārēji padraiskā, bet iekšēji nosvērtā komjauniete Rasma un dedzīgā, reizēm neapdomīgā jaunietis Rēlmaņa sirsnīgās pūles līdzināties pēc labākajiem strādniekiem. Visumā tiecami autoram paveicies arī vecās pasaules pārstāvja inženiera Tielava ārējais zīmējums, un individualus vaibstus nedaudz vīlētinos rakstnieks prātis piešķirt arī pārmērīgi asajam, reizēm pat žultainajam Liecim. Paša Bērce dalīradē viņa romāns notiek ir prāvs solis uz priekšu kā idejiskā dzīves materiāla aptveres plašumā, tā arī rakstura zīmēšanas un vielas kompozicionālās izveides prasmē. Un taču, neraugoties uz to, kā dibināti aizrādījuši kritika un vienprātīgi izsakās lasītāji, Bērce romānu lasīt ir garlaicīgi, tas lasītāju nesavilpo, neiejūsmina, neizraisa viņā to spēcīgo emocionālo kāpinājumu, kas tik raksturīgs patiesas vārda mākslas iedarbībai.

Mēs Bērce nevaram pārmetēt idejiskās kļūmes. Bērce latviešu padomju rakstniecībā jau ar saviem pirmajiem darbiem ienāca kā idejiski spēcīgs, problēmu uztvērē un traktējumā aktuāls rakstnieks. Tāds viņš ir arī romānā «Rītdiena sākusies šodien». Kardinalā vaina Bērce dalīradē ir nevērīgs raksturu zīmējums, to iekšēja, psihiskā satvara pavirša atsegsme, individuālo savdabību trūcīga izpausme.

Nesim, piemēram, kaut vai Bērce tēloto rūpnīcas partorgu Cupri, kas, līdzās Depisovam, ir viens no romāna centrālajiem personāžiem. Jautājumu grupā, kas saistās ap partijas vadības metodēm, Cupra tēlam ir izšķirēja nozīme, jo partijas organizāciju autors tikai viegli uzskicējis un tā vairāk ir fons Cupra tēla izziņē. Arī citus komunistus Bērce nerāda kā partijas darbiniekus: frēzētāju Kārklīgu mēs redzam galvenokārt kā vienu no metāla ātrāpstrādātājiem, ko pamudinājis Depisova paraugs, bet nevis kā ceha partorgu; arī pārējo partijas biedru ikdienas darbā viņu komunistu īpašības val neizņem nav iezīmētas, vai arī to izpausme ir tikko manāma. Tādēļ Cupra tēla veiksmīgāks vai neveiksmīgāks atveidojums līdz ar to nosaka, kā autoram izdevies mākslas līdzekļiem traktēt komunistu avangarda lomu.

Ka Bērce Cupra tēlā būtu izdevies parādīt patiesu partijas darbinieku, spilgtu bolševistisku kaluma cilvēku, to nevaram sacīt. Tiesa, idejiskā plāksnē te viss ir kā būtu kārtībā. Cupris gandrīz arvien dara to, kas partijas darbiniekam būtu darāms un lielāko tiesu veic to gluži pareiziem un mērķtiecīgiem līdzekļiem. Tūkstos ikdienas ražošanas nomāktajam rūpnīcas direktoram komunistam Stūritim, kam uzdevumu daudzveidība reizēm aizsed lielās perspektīvas, partorgs palīdz redzēt sākumā nevērogo, pat noliedzamo nostāju pret ātrvirpošanas mēģinājumiem. Kad rūpnīcas galvenais tehnologs Maļčikovs ātrvirpošanas problēma saskata tikai tās tehnisko pusī, bet ne sabiedriski politisko, un mēģina šo problēmu risināt kabineta līdzekļiem, atrauti no strādniekiem, kuru ierosme šo pasākumu izvērījuši, partorgs viņam palīdz izlabot savu kļūdu un atstāt pareizās metodes. Kad pārējo neveiksmju nomāktais Depisovs saviem metālu ātrāpstrādes mēģinājumiem jau grib atmet ar roku, partorgs viņu uzmundrina un atsevišķu cilvēku eksperimentus palīdz pārvērst masu kustībā. Fabrikas direktors Stūritis, «risinādam kādu jautājumu, arvien skatīja to šauri, praktiski, Cupra prāts turpretim traucās uz vispārīgajiem, uz plašumu». Viņš zina, ka rītdien šo šodienas neatdala kāda redzama robeža, un arvien atgādina, ka nākotnē varam iesolīt tikai tad, ja šodien sākam risināt rītdienas uzdevumus.

Pareizas domas, skaisti vārdi, vērtīgas atziņas! Tikai, diemžēl, tās paliek

vienīgi abstraktas idejas. Viņa domu pareizību lasītājs saskata, bet nespēj redzēt pašu Cupri. Viņa garīgo būtību, iekšējo degsmi, interešu, plēnāku un atbildības lielo jomu, garīgās un fiziskās būtības savdabību autors nav spējis atsegt. Bet māksla uz lasītāju var iedarboties vienīgi ar dzīviem, individualizētiem tēliem, spilgtiem, pārliecinoši izziņētiem raksturiem.

Bērce partorgam Cuprim, tāpat romāna galvenajam varonim Depisovam un virknēi blakus personāžu pietrūkst šādu spilgtu individualitātes iezīmju. Maz šeit dod autora tieksme sīki noraksturot savu varoņu ārējo izskatu un uzvedību. Detālā mākslas darbā, bez šaubām, ir milzīga nozīme. Ko plastiskam tēlojumam spēj dot detalizēts vides un cilvēka apraksts, to mēs varam samānīt ikviena literatūras liemeistara darbā. Bet detālā jābūt raksturīgai, mērķtiecīgai. Vizbulim Bērce šīs mērķtiecības pietrūkst. Par Depisovu viņš raksta, ka visi «pazīna viņa maigo smaīdu, noteikto gaitu, atklāto skatlienu. Zināja arī, cik daudz pacietības un neatlaidības viņš ieliek savā darbā», bet tas mums maz dod Depisova savdabības uztveri. Par Cupri autors daudzkārt atkārt, ka tas ir «kupliem matiem, augstu pieri, plakānu degumu un blēzām lūpām», pastāvīgi vai nu smīn, vai smejas, bet tas Cupra tēlu nepadara plastiskāku, jo patiesu tēla plastiskumu dod ne gadījuma rakstura sīkumi, bet tikai mērķtiecīga detaļa, cilvēka rakstura, viņa iekšējās būtības un interešu jomas atsegsme rīcībā, saskares attēlojumā ar citiem cilvēkiem. Bet taisni tā Bērce romānā pamaz.

Pēdējā laikā, sakarā ar Kočetova romāna «Zurbīni» publicēšanu, centrālajā literatūras un arī partijas presē samērā daudz runāts par tā saucamajiem industrialajiem romāniem. Gandrīz vienprātīgi ir visu autoru atzinums, ka nav iespējams pilnīgi un vispusīgi parādīt padomju cilvēku, tā centieni un interešu plašo loku, aprobežojoties tikai ar varoņu attieksmēm ražošanā. Nesen notikušajā lasītāju konferencē Maskavā Stalīna vārdā nosauktās autorūpniecības Kultūras pilī tehniskās kontroles nodaļas kontrolieris D. Jefimovs, runādams par O. Zīvas romānu, teica: «Mūsu piegādes plāni ir mūsu dzīves likums, un visa mūsu dzīve pakļauta lielajiem valsts uzdevumiem. Tādēļ arī mūsu padomju literatūra vispirms rāda cilvēkus darbā. Taču, lai parādītu ne cilvēka schemu, bet dzīvu cilvēku, tas jāparāda visā dzīves daudzveidībā». Šos vārdus mums gribas attiecināt arī uz romānu «Rītdiena sākusies šodien». Un, mūsprāt, Bērce grāmatas trūkumu pamatā nav tikai viņa mākslinieciskās individualitātes vajības — pavirša un pelēcīga valoda, nevērtība pret rūpīga tēla zīmējumu, bet gan galvenokārt tas, ka viņš savus varoņus rāda gandrīz tikai ražošanas attiecībās, pavisam pavirši uzskicēdams psiholoģiskās un sadzīves līnijas.

Nevērtība pret padomju cilvēka dzīves košo daudzkrāsainību Bērce romānā ienes pārmērīgi daudz vienmuļības un pelēcīguma. Depisova un Lēnas kāzas drīzāk atgādina ražošanas apspriedi nekā liksmu, vienreizēju notikumu padomju cilvēku dzīvē. Pat viesu izvēli nosacījušas ražošanas intereses: «— Bancis arī būs? — Kārklīšs brīnījās. — Ko tu te veic viņu pie sevis?»

— Viņš var sniegt vienu otru tehnisku padomu un ir nopietns puisis.» Vēl lielāku pelēcību romānam piešķir tas, ka Bērce pietrūkst krāsu, kad viņš mēģina parādīt arī darba daļumu, tā poeziju.

«Un tad sākas nekad vēl neredzētais, no kā, ja pat gribētu, nevarētu atraut skatienu. Vārbut tikai kaut ko tuvi līdzīgu Fjodors piedzīvoja savu mēģinājumu laikā. Bet te — tas, pēc kā viņš tiecās, bija jau sasniegts, bija jau gatavs, izvērsies visā savā skaistumā.»

Neparasti ātri griežas virpa. Pa gaisu lēkāja skaidas. Grieznis, iekodīs detaļās virsmā, viegli pārvarēja metāla pretestību.»

Nē, darbā lemt daudz lielāks daļums, nekā to parāda savā romānā Bērce. Mūsu dzīve ir krāsās margojotā, mūsu jūtas spēcīgākas, interešu loks bagātāks. Tādēļ, neraugoties uz visu to, kas apdāvinātā autora darbā ir labi un spēcīgi uzrakstīts, mēs viņa romānu varam uzskatīt tikai par pirmo temaksu tam parādām, kas uzkrājis latviešu padomju rakstniecībā strādnieku priekšā. Bet prasība nolidzināt šo parādu tagad, kad varenā darba sparā jaunai piecgaidei savas Partijas vadībā paceļas visi padomju ļaudis, ir vēl neatlaidīgāka.

Jauniestudējumi Rīgas teatros

Aina no V. Sekspira tragedijas «Otello» izrādes LPSR Valsts Dramas teātri

A. N. Ostrovska «Trakā nauda» LPSR Krievu Dramas teātri. No kreisās: Čeboksarova — V. Vajevska, Lidijs — P. Karpovska, Vasiljovs — V. Zuks

O. Balzaka «Pamāte» LPSR Valsts Dailis teātri. Gertrude — E. Ferda, Polina — M. Klejniece V. Lavrentjeva uzp.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā

RS prozassekcijas sanāksmē irtirzāja I. Lēmaņa romāna jaunatnei «Pa dzīves ceļiem» noslēguma — trešo daļu. Referents J. Grants atzina, ka pie savas jaunās grāmatas autors strādājis nopietni. Parādot romāna galveno varoņu — latviešu revolucionārās jaunatnes pārstāvu — turpmākās gaitas, viņu darbu un cīņas buržuāziskās Latvijas apstākļos, autoram izdevies noraksturot viņu izaugsmi, norūdīšanos. Ne tas, ka viņiem nācās smakt buržuāzisko nacionalistu cietumos, ne ekspluatācijas jūgs pie budžiem un kapitalistiskajās rūpnīcās, ne bezdarbs nespēj salauzt jaunietu gribu turpināt cīņu par darbaļaudu tiesībām. Bolševiku partijas vadībā, kopā ar pieaugušajiem strādniekiem un darba zemniekiem, arī revolucionārā jaunatne nostiprina savas rindas. Skaudrā cīņā par eksistenci, pieredze bolševistiskās pagrīdes darbā veldo viņu raksturu labākās īpašības.

Referents V. Bērce norādīja, ka I. Lēmaņa romāna jaunatne iemīļojusi tādēļ, ka autors par notikumiem un viņu dalībniekiem stāsta iedziļināti, kā cilvēks, kas pats visu aprakstīto pieredzējis un pārdzīvojis. Plašo materiālu viņš gandrīz viscaur ievērojis saistošā šīzētiskā vēstījuma.

Referenti, tāpat runājāji debatēs V. Kaupužs un V. Berkoviča ieteica autoram, lai tas kopā ar reaktoru, kas grāmatu sagatavos izdošanai, novērtē vēl tās atsevišķus trūkumus. Tā, piemēram, pagrīdes agitācijas un propagandas darba formas ie-

spējams vēl vairāk konkretizēt, līdz ar to attiecīgajos notikumos ietverot bagātīgu laikmeta koloritu, kas lasītājiem, īpaši mūsdienu jaunatnei, sniegs skaidru ainu par to, cik grūtos apstākļos nācās dzīvot un strādāt darba jaunatnei buržuāziskajā Latvijā.

Kinokomisijas sanāksmē notika runas par I. Klivera libretu mākslas īsfilmai «Dumplinge udeņī», kurā autors notēlo padomju jūrnieku — tvaikona «Venta» kolektīva rosmīgo darba dzīvi.

Rīgas kinostudijas scenariju daļas vadītājs M. Zuntners atzina, ka jaunā libreta tematiskais materiāls visai piemērots interesantas kinonoveles izveidošanai. Šīzeta risinājumā jau pietiekami iezīmējas arī vairāki tēli — kurinātāji Ivars Straume, Roberts Ulpe, tāpat radīta Aija, Tomēr libretā parādītie notikumi un centrālo tēlu raksturu izaugsme vēl nenorīt tik spraigi, kā tas būtu vajadzīgs.

Arī G. Cīrulis norādīja, ka autoram vēl krietni jāpiestrādā, lai libreta galvenā ideja — padomju cilvēku personīgo interešu dēļ nedrīkst cīest viņu kopīgais darbs — filmas notikumos un raksturos atklātos skaidri, pārliecinoši.

Fr. Rokpelnis, analizējot libreta trūkumus, ieteica virknē vērtīgu norādījumu, kādā veidā, turpinot darbu, autors spēš radīt kinonoveli, kas, parādoties uz ekrāna valdīs un audzinās skatītājus.

Izcilais krievu rakstnieks un revolucionars

(Sakarā ar A. N. Radiševa nāves 150. gadadienu)

Pirms 150 gadiem, 1802. gada 24. septembrī, miris viens no krievu tautas izcilajiem dēliem, dzīvais apgaismotājs un revolucionars, dedzīgais cīnītājs pret dzimtbūšanu un patvaldību, par tautas brīvību un tiesībām — Aleksandrs Nikolajevičs Radiševs.

Būdam cilvēks ar ļoti plašām zināšanām, Radiševs kļuva par savu laika progresīvās muižnieku jaunatnes idejisku vadoni, izcīl vārda mākslinieku, filozofu un ekonomistu, kņiņi un ārstu. Viņš palis ar savu personību izmēja veselu laikmetu krievu literatūras un sabiedriskās domas attīstībā, bija pirmais krievu revolūcijas darbinieku slavenajā plejadē, ar kuriem pamatoti lepojas mūsu Dzimtene.

A. Radiševa loma un nozīme krievu revolucionārās kustības un krievu literatūras vēsturē ar vislielāko skaidrību un pilnību noraksturota V. I. Leņina un J. V. Staļina darbos.

Vladimirs Iljičs Leņins nosaucis Radiševa vārdu kā pirmo to krievu nācijas pārstāvi vidū, kuri lika atskāņēt dusinu pilna protesta balsij pret caru despotismu un dzimtbūšanu, drosmīgi izteica aicinājumu apņēmīgi cīnīties pret saviem verdzīnātājiem, pret varmācību un girdzīgo izsmieklu, ko laida darbā tie, kuru rokās atradās vara, par pastāvīgo sabiedriskās iekārtas revolucionāru pārvērdošanu.

«Mēs lepojāmies ar to, — norādīja V. I. Leņins rakstā «Par lielkrievu nacionālo lepnumu», — ka šī varmācība radīja pretsparu mūsu vidū, lielkrievu vidū, ka šī vide izvirzīja Radiševu, dekabristus, 70. gadu revolucionārus raznočīncus, ka lielkrievu strādnieku šķira 1905. gadā radīja varenu revolucionāru masu partiju, ka lielkrievu zemnieki tai pašā laikā sāka kļūt par demokrātu, sāka gāzt popu un muižnieku».

«Visu zemju revolucionāro strādnieku vadītāji, — rakstīja J. V. Staļins vēstulē Demjanam Bodnijam, — kārti studē Krievijas strādnieku šķiras jo pamācošo vēsturi, šās šķiras pagātni, Krievijas pagātni, zinādami, ka bez reakcionārās Krievijas bija vēl revolucionāra Krievija, Radiševu un Čerņeševu, Želabovu un Uļjanovu, Čahturinu un Aleksejevu Krievija. Viss tas rada (nevar neradīt!) krievu strādnieku sirds revolucionāra nacionālo lepnuma jūtas, kas spēj kalnēt pārvietot, kas spēj darīt brīnumus».

V. I. Leņins un J. V. Staļina atzina, ka Radiševs atradies Krievijā pie revolucionārās kustības sākumiem, kur ar krievu strādniekiem priekšgāja un bolševiku partijas ģenlālajā vadībā beidzās ar Lielo Oktobra socialistisko revolūciju, kas ievadīja jaunu laikmetu cilvēces vēsturē.

Radiševa darbība un viņa daiļrade bija dziļi nacionāla, tā balstījās uz astopgadsmīta gadsimta beigu Krievijas īstenību. Viņa idejas un domas guva atspoguļojumu krievu tautas apbrīnojamā apdāvinātībā, tās skaidrais prāts, dzimtenes mīlestība un lielmānais naids pret ekspluatatoriem.

Laikmets, kurā dzīvoja Radiševs, bija lielu sociālu satricinājumu laikmets kā Krievijā, tā arī Rietumos. Krievijai tie bija gadi, kad neparedzēti sāsinājās šķiru pretrunas starp dzimtbūšanas jūgā nomāktajām zemnieku masām un muižnieku nelielo saulīgu.

Būdamas no «prastā» zemnieka, taču nevēlēdamas izdarīt ne mazāko piekāpšanos tā priekšā, Katrīna II, nākusi pie varas pēc galma apvērsuma 1762. gadā, sāka savu valdīšanu, liberāli koķetējot ar tautu, dodot mēlīgus solījumus izdarīt izmaiņas un nodibināt kārtību likumdošanā. Viņa izsludināja sevi par apgaismotā valdītāji, liekulīgi vārdos mēģinādama pielāgot Krievijas īstenībai franču apgaismotāju Voltera, Didero, Ruso sociālās un politiskās teorijas, bet īstenībā centās nostiprināt dzimtbūšanas iekārtu, deva muižniekiem nelarobežotu varu pār dzimtlaučim. Visur sāka valdīt mežonīga patvaļa, muižnieki piekopa neapvaldītu ekspluatāciju. Zemnieku masu vidū brieda svētas dusmas un naids pret verdzīnātājiem, krievzemi apmirdzēja zemnieku nemieru atblāzma. 1773. gadā uzliesmoja lielais zemnieku karš Pugačova vadībā, kas deva varenu triecienu patvaldībai un tās balstītajai dzimtbūšanas iekārtai, sekmēja atbrīvošanas kustības attīstību Krievijā.

Radiševs atradās pašā notikumu centrā. Viņa bērības gadi atzīrtāja muižnieku ģimenē, dzimtcilvēku — aukles Praskovjas Klementjevas un kalpotāja Pētera Mamontova vidū. Viņus abus Radiševs paturēja visu mūžu vissirsnīgākajā piemiņā. Viņi iedzīdīja pulcēnā mīlestību uz

vienkāršajiem cilvēkiem, padarīja viņa atmiņu bagātāku ar spilgtiem tēliem no tautas pasākām, tautas dziesmām, bijām, viņi stāstīja par dzimtbūšanas jūgā šausmām, par kaļmiņu muižnieku nedzirdēto patvaļu un par viņu cieširdīgo izrēķināšanos ar zemniekiem. Bērības iespāidī atstāja dziļas pēdas pulsēnā atmiņā.

Trīspadsmit gadu vecumā Radiševs, uzņemts ķeizarienes pašu korpūsā, kļuva par nevīlīgu liecinieku Katrīnas II ākstībām ar filozofiem apgaismotājiem, dzīvoja valdnieces «starfiskās» darbības atmosferā. Kopš agras jaunības viņš iepazīna «dzīvi, kurā visapkārt ir ciešanas». Šī dzīve un pastāvīgi izplatītās vēstis par zemnieku nemieriem lika jaunajam Radiševam leģitimi nopelnāt pārdomas par miljoniem likteņa pabērnu — zemes kopēju sociālās esamības jautājumiem, par savas dzimtenes likteni. Šajās pārdomās Radiševam deva spēku Lomonosova, Kozelskaja, Ušakova idejas, kuru ietekmē norīteja viņa pasaules uzskata veidošanās.

Pēc Leļpelgas universitātes pabeigšanas pārbraucis dzimtenē, Radiševs apmēram divus gadus nostrādāja par protokolistu senātā. Viņa rokām gāja cauri milzumu daudz lietu par zemniekiem, kuras gandrīz vai līdz nāvei pēra un mocīja muižnieki, par zemnieku «dumpjiem» un nemieriem, kuras apspleda ar šautenēm un lielgabaliem. Dzimtbūšanas verdzības, varmācības un patvaļas pasaule atklājās Radiševam visā to riebīgajā izskatā un modināja dziļu naidu pret apspledējiem. Viņa dzīvē sākās jauns posms.

Zemnieku nemieri, it īpaši to sacelšanās Pugačova vadībā leguva izšķirīgu nozīmi Radiševa idejiskajā izaugsme. Var droši apgalvot, ka 1773.—1775. g. zemnieku karš padarīja Radiševu par revolucionāru. Dziļi jo dziļi studējot cēloņus, kuru dēļ bija sākusies Pugačova sacelšanās, tautas atbrīvošanas kustības jēgu un saturu, Radiševs pirmo reizi ieraudzīja tautas lielo revolucionāro enerģiju, tās spējas ar leročiem rokās cīnīties par saviem tiesībām. Viņš izprata, ka vienīgi revolūcija, vienīgi pašas tautas noteikta cīņa palīdzēs tai nomest verdzības važas un izkarot ilgoto brīvību. Nācis pie šādas atziņas, Radiševs apņēmīgi sarīva saites ar savu šķiru, drosmīgi pārgāja tautas pusē, kļūstot par tās aizstāvi, dziedoni un idejisko vadītāju.

Tādējādi Radiševa revolucionārajām pasaules uzskatām, krievu revolucionārajam ideoloģijai astopgadsmītajā gadsimtā pamata bija dzimtbūšanas jūgā nomāktā zemnieku masas neizmērojamas ciešanas, tautas naids pret apspledējiem un krievu tautas brūnotā cīņa pret dzimtbūšanas iekārtu.

«Kur nav ciešanās izmociņu tautas masu, — teica Leņins, — tur nevar būt arī demokrātiskas kustības. Bet demokrātiska kustība atšķiras no vienkāršas «dumpjas» tieši ar to, ka tā norisinās zem zināmu radikālu politisku ideju karoga».

Visu Krievijas tagadni un nākotni, visus filozofiskos, politiskos, sociāloģiskos, estētiskos jautājumus Radiševs aplūkoja krievu zemnieku revolucionārās cīņas pieredzes gaismā.

XVIII gadsimta septiņdesmitajos gados sākās Radiševa aktīvā literārā darbība. Visus viņa sacerējumu, sākot ar «Fragmentu no ceļojuma uz ...» un beidzot ar XVIII gadsimta krievu literatūras izcilo klasisko darbu «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu» un odu «Brīvība», caurstrāvo kvēls patriotisms, naids pret franžiem, dziļa līdzjūtība pret dzimtbūšanas jūgā izvardzināto zemnieku sūro likteni, kas pārvēršas par propagandas aicinājumu revolucionārā kārtā cīnīties par demokrātisku republiku.

Radiševs nodibināja plašus sakarus ar XVIII gadsimta septiņdesmito gadu literārajam aprindām Krievijā. Viņam izveidojās tuvas attiecības ar pazīstamo apgaismotāju, satirisko žurnālu «Truten» («Trans») un «Zivopisec» («Gleznotājs») izdevēju N. Novikovu; viņš iepazīnās ar rakstnieku Fonvizinu, fabulistu Krilovu, ievērojamo publicistu un zinātnieku Kozelski, publicistiem Apļikovu, Desņicki u. c.

Literāri sabiedriskas propagandas ceļā Radiševs saliedēja ap sevi domu biedru grupu «Vārda zinātņu draugu biedrība», kas nodibinājās Pēterpilī astoņdesmito gadu vidū, un aktīvi piedalījās biedrības izdevuma — žurnāla «Besedujuščij graždapin» darbā.

Bet Radiševs gāja ievērojami tālāk par saviem laika biedriem — apgaismotājiem. Ja Novikovs, Fonvizins, Krilovs, Apļikovs, Desņickis nāca klajā ar asu kritiku pret dzimtbūšanas atsevišķām kaitēm, neaizskarot patvaldības un dzimtbūšanas iekārtas pamatus, tad Radiševs visu savu politiskā triecienu spēku vērsa tieši pret pašu patvaldniecisko iekārtu, pret tās pamatiem, kas bija visu tautas nelaimju un ciešanu pirmcēlonis.

Jau piezīmēs Mašli grāmatas «Pārdomas par Grieķijas vēsturi» tulkojumam, kas bija rakstnieka pirmais solis literatūras laukā, Radiševs 1773. gadā sniedza asu raksturojumu par Katrī-

na — nobeigumā norādīja Radiševs, tādējādi deklarējot savu attieksmi pret franču apgaismotāju idejām, pret viņu mācību.

Vai pēc tam var apgalvot, ka Radiševs bija vienīgi franču apgaismotāju ideju pautējs Krievijā astopgadsmītajā gadsimtā? Katrā ziņā ne! Franču apgaismotājiem neapšaubāmi bijusi pozitīva ietekme uz Radiševu, taču viņu idejas, viņu politiskos un filozofiskos ieskatus Radiševs apguva kritiski, ņemot vērā Krievijas vēsturiskās īstenības īpatnības XVIII gadsimtā.

Visievērojamākie Radiševa darbi, kas plaši pazīstami padomju laistājiem un kam bijusi liela nozīme veselās krievu revolucionāru paaudzēs izaugsme, ir «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu» un oda «Brīvība».

Tajos radušī pilnīgu atspoguļojumu Radiševa politiskie uzskati, viņa sociāloģiskā un estētiskā programma. Tie bija katrs savā nozarē vienīgie darbi, kas plaši aptvēra Radiševa laika krievu sociālās īstenības parādības.

Tā laika visradikālāko, visprogresīvāko ideju garā Radiševs šajos darbos izvirzīja un risināja politiskās un ekonomiskās, reliģijas un tiesību, ģimenes attiecību, bērnu audzināšanas un izglītības jautājumus.

Iemeslus, kas pamudināja Radiševu uzrakstīt grāmatu «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu», un šīs grāmatas mērķi autors norāda jau tās pirmajās rindinās: «Es paskatījos visapkārt — un mana sirds no cilvēces ciešanām sāpēs sažņaudzās. Es ieskaļļos sevi — un redzēju, ka cilvēka nelaimes rodas no cilvēka un bieži tikai tāpēc vien, ka viņš nepareizi skatās uz to, kas ir ap viņu».

Radiševs nojēma atvērt cilvēkiem acis, parādīt viņiem to posta pilnā stāvokļa cēloņus un norādīt ceļu, kā izglāties no visām nelaimēm. Visu likstu cēloni autors skatīja patvaldības iekārtā. Pastāvīgā iekārta ļauj muižniekam nesodīti mocīt zemniekus, viņa pašā uzturētājus, visas valsts uzturētājus. Muižnieki atņem zemniekiem itin visu, atstāj viņus nabadzībā un gara tumsībā, piespied viņus strādāt savā labā visas nedēļas dienas un pat naktis, izmanto zemnieku jaunavas un sievas savu dzīvniecisko kaislību un neapvaldīto iegribu apmierināšanai.

Cars — «starp ļaudiem visbriesmīgākais, starp noziedzniekiem visuprmais» — ir visa nodarītā jaunuma galvenais vaininieks. Tāpēc Radiševs attaisno ne tikvien zemnieku uzstāšanos pret saviem muižniekiem, bet arī aicina viņus kopīgā cīņā pret caru, par jaunu sabiedrisku iekārtu, par demokrātisku republiku:

Augs pulki cīnītāju jaunu,
Un apbrūnos tos cerība;
Katrā asinīs stēdīs masgāt kaunu,
Kas ļaudim ir kronētām.
Asi zobens, redzu, visur zaigo,
Pār cara galvu lepno, baigo
Daudz veidos nāve draudot māj,
Nu gaviļojiet, maktās tautas!
Lūk, dabai atbilst vara ļauta,
Cars savā soda vietā stāj.

Radiševam bija pilnīgi skaidrs, kas cars labprātīgi neatteikties no savas varas. Izkarot brīvību tauta var vienīgi pati, organizētā cīņā un ar leročiem rokās.

Radiševs saprata, ka viņa notēlota ainava, kad tauta izmēina caru, ir nākamības lieta, ka pašlaik vēl nav vajadzīgo apstākļu: «Nav vēl pienākusi stunda, nav vēl liktenīguma». Bet tajā pašā laikā viņš stingri un nesatricināmi ticēja, ka pienāks «visvairāk gaidītā no visām dienām, ilgotais laiks, kad tautas, visu atskārtušas, sacelšas un izcīnīs caru. Un šī cīņa brīvībai, ticība tam, ka tiks nodibināta republika, tautas vara, kural «visā kļausa sabiedrība», ar kuru «tai pilna vienprātība» — šī ticība auzās cauri kā vadmotīvs visai viņa grāmatā «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu» un odu «Brīvība», kuras svarīgākās daļas ietvertas «Ceļojumā».

Tomēr arī Radiševam, tāpat kā visiem XVIII gadsimta apgaismotājiem, piemita zināma vēsturiska aprobežotība. Viņš nesaredzēja — un tālāk arī nemaz nevarēja saredzēt — revolūcijas galveno virzītāju spēku — strādnieku šķiru. Viņa republikas idejam ar dar-

ba cilvēku privattīpašumu trūkst attaisnojuma mūsu acīs, jo patiesu demokrātiju spēj nodibināt vienīgi darbaļaudžu masas ciešā savienībā ar strādnieku šķiru un tās vadībā.

Nav izsargājies no sava laikmeta aprobežotības Radiševs arī savos filozofiskajos uzskatos. Viņš atvēlēja materialistiskās pozīcijas, atzina reālās pastāvības pasaules objektivitāti, atzina materiālas primaritāti, atzāvēja Lomonosova ideju par vielas un enerģijas nezūdamību dabā, sniedza materialistisku iztulkojumu jautājumā par laiku, telpu un kustību, uzskatot tos par pašas materiālas īpašībām. Bet Radiševam tomēr neizdevās spert soli — pāri metafiziskā materialisma ietvariem. Viņa filozofiskajos uzskatos nav izskausti deisma elementi, materiālas kustību viņš aplūkoja kā tās daļīgu mehānisku pārvietošanos, materialistisko dabas izpratni viņš nespēja pilnā mērā pielietot, runājot par sabiedrības attīstību.

Lielis Radiševa nopelns ir tas, ka viņš patiesīgi notēlēja tautu, zemniekus; tas, ka viņš padarījis tos par savu darbu galvenajiem varoņiem. Pirms Radiševa tauta nekad nebija galvenā varone mākslā, vienkāršo zemnieku parādīja vienīgi «zemajā žanrā» — komēdijā vai fabulā, bet arī tur tas nebija nekas vairāk kā vien objekts muižnieku uzjautrināšanai. Zemnieks Radiševam nav vis vienkārši beztiesīgs, dzimtbūšanas jūgā nomākts, nomocīts cilvēks: viņš ir ar stingru gribu, darbīgs, lepins darba rūķis (nodalās «Lubana», «Zaičeva», «Peški», «Gorodna»). Radiševa notēlotajā zemniekā visu laiku sajūstams apelsētais, pagaidām it kā snaudā iedzimtais spēks, kas kādreiz padarīs viņu par lstu savas tēvzemes dēlu, par savas zemes likteņu notēlēju.

Lielā bija Radiševa ticība tautai, tās jaunrades spēkiem un iespējām. Savas tēvzemes uzticamais dēls, brīvības mīlētājs Radiševs, redzot «cauri biezajam laika priekšskaram», saskatīja brīvās tautas laimīgo nākotni un pravietiski rakstīja: «Tas nav sapnis... es skatos cauri veselam gadsimtam».

Radiševs bija nacionālās aprobežotības ienaidnieks. Viņš cīnījās par brīvību ne tikai krievu tautai vien. Ar gandarījumu mēs varam atgādināt Amerikas darbaļaudīm, kas šodien drosmīgi, virsīgi cīnās pret imperialistiskajiem kara kurinātājiem, ka Radiševs bijis pirmais, kas jau XVIII gadsimtā apveica amerikāņu tautas uzvaru pār tās apspledējiem — angļiem un cildināja amerikāņu tautas pašreizējīgo cīņu par brīvību. Tas bija viņš, kas ar sašutumu rakstīja par Eiropas «civilizatoriem», kas «nopostījuši Ameriku, apmēsojuši Amerikas druvās ar tās dzimto ledzivtāju asinīm». Viņš nesaudzīgi norāva masku amerikāņu plantatoriem, šiem svētullīgajiem liekuliem, kas, slēpdamies zem «lēnprātības un cilvēku mīlestības» maskas, «... līdzās negantajām iekarotāju izdarītajām slepkavībām iesakņo aukstasinīgas slepkavības, ko vergu turētāji izdara ar vergu pirkšanu». Tas bija viņš, kas apsveicot amerikāņu tautas brīvības cīņu, tajā pašā laikā ar nīcināšanu nosodīja zemi, «... kur simts lepmu pilsoņu slīgst greznībā, bet tūkstošiem nav drošas iztikas, nedz arī pētvērums no īvelces un saļa».

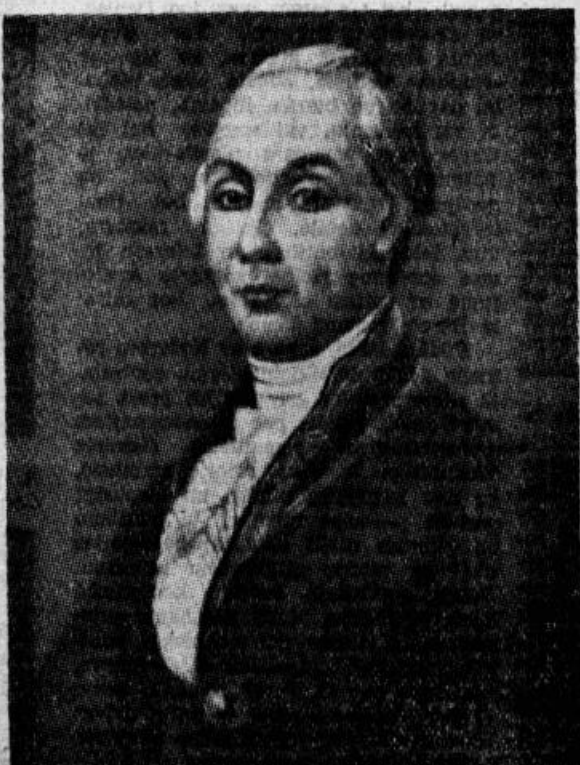
Pārbiedētā Katrīna II un viņas padomdevēji darīja visu, kas vien bija viņu spēkos, lai pālsinātu rakstnieka cīnītāja mūžu. Viņam piesprieda nāves sodu, ko liekulīgi aizstāja ar izsūtīšanu uz Ilmsku. Taču ne spīdzināšana, ne katorga nespēja salauzt Radiševa gribu. Dodoties izsūtījumā, viņš rakstīja saviem draugiem: «Kas biju, tas ar' palikšu es visu savu mūžu: ne lops, ne koks, ne vergs, bet cilvēks vienmēr būšu!»

Tāds viņš bija un palika līdz sava mūža pēdējām dienām — darbīgs, rosiģis brīvības aizstāvis un cīnītājs, kvēls patriots, uzticams savas tautas dēls.

Viņš izelcra ceļu nākamajam paaudžiem. Viņa idejas dziļi ietekmēja dekabristus, Puškinu, Hercenu, Leņmonovu, revolucionāros demokratu. Viņa ideju iebvēlīgajā ietekmē izauga cīnītāju armija, kas drosmīgi gāja kaujā pret patvaldības iekārtu.

Mūsu dienas ir spilgtā līdība par Radiševa pravietisko vārdu piepildīšanos. Tauta — mīlīzs tauta — varone, radītāja un dziļu darbu velcēja, pakļaujot sev dabu, noslaukot no sava cēla visus šķēršļus, droši un palāvīgi iet uz komunismu.

A. Kalnberzina

A. Jansons

Lielo tautu nesatricināmā draudzība

Padomju cilvēki, visi demokrātijas un miera cīnītāji allaž atceras biedra Staļina vārdus, ka «lielā draudzība starp Padomju Savienību un Ķīnas Tautas Republiku ir droša garantija pret jaunās agresijas draudiem, ir varens miera balsts Tālajos Austrumos un visā pasaulē». Tāpēc brīvību mīlošās tautas ar lielu gandarījumu uzņēma ziņu par padomju-ķīniešu sarunām, kuras notiek pēdējā laikā Maskavā un kuru galā, kā teikts publicētajā komunikē, izskatīti svarīgi politiski un ekonomiski jautājumi par attiecībām starp Padomju Savienību un Ķīnas Tautas Republiku. Fakts, ka šajās sarunās piedalījās J. V. Staļins, liecina, ka tam patiesi vēsturiska nozīme padomju un ķīniešu tautai, visai progresīvai cilvēcei.

Padomju Savienības un Ķīnas Tautas Republikas attiecību pamatā ir 1950. gada 14. februārī noslēgtais draudzības, savienības un savstarpīgās palīdzības līgums, kas pārvērtis padomju-ķīniešu draudzību un sadarbību par dziļu savienību, par miera spēku cietoksnī, kam līdzīga nav pazīstai visā cilvēces vēsturē. Divarpus gados, kas aizritējuši kopš šā līguma noslēgšanas, PSRS un Ķīna konsekventi cīnījās par līguma deklarēto mērķu sasniegšanu. Abas valstis neatlaidīgi pretojās Japānas agresijas atdzimšanai, piedalījās visās starptautiskajās akcijās, kuru mērķis bija nostiprināt mieru un tautu sadarbību, visnotaļ attīstīja un paplašināja ekonomiskos un kultūras sakarus savā starpā.

Ar Padomju Savienības brālīgo palīdzību Ķīnas Tautas Republika savas pastāvēšanas trījos gados guvusi patiesi vēsturiskus panākumus. Japānu okupantu un gomindanlešu novārdzināta un izlaupīta, gadsimtus ilga imperialistiskā jūga noplēsta Ķīna atgriezās savas brīvības spārnus, kā feņikas no pelnīem pacēlās visā savā varēnībā un krāšņumā. Dažos tautas varas gados no Ķīnas padzīts bēdas, postis, bezdarbs. Teritorijā ar 420 miljoniem iedzīvotāju realizēta agrārā reforma, kas jau pērn nodrošināja milzu valsti ar pārtiku, rezervēm un pat eksporta labību. Milzīgus panākumus guvusi Ķīnas rūpniecība, sasniežot un daudzās nozarēs pat ievērojami pārsniedzot 1937. gada rekordu. Līmeni, nodrošinot iedzīvotājus pirmo reizi Ķīnā vēsturē ar kokvilnas audumiem, Ķīna noris varena kultūras revolūcija, skolēnu skaits trīspārus gados pieaudzis par 30 miljoniem! Un visus šos un neskaitāmus citus panākumus ķīniešu tauta guvusi ar sava lielā drauga — dižās padomju tautas nesavtīgi un brālīgu palīdzību.

Padomju Savienības un Ķīnas Tautas Republikas draudzība un savienība demonstrēja visai pasaulei principiāli jaunu, līdz šim neredzētu attiecību paraugu, kas balstās uz Ļeņina-Staļina ārpolitikas cildenajiem principiem par tautu līdztiesību un savstarpīgu cieņu. Tieši šos principus realizē Padomju Savienība, apņēmdamās sākotnē ar 1950. gada 14. februāra līgumu vēl šodien nodot Ķīnai bez atbildības Ķīnas Čančunas dzelzceļu ar visiem tam piederošajiem īpašumiem. PSRS un Ķīnas komunikē par Ķīnas Čančunas dzelzceļa nodošanu Ķīnas Tautas Republikas valdībai ir spīgtā abu valstu draudzības tālākās nostiprināšanas demonstrācija. Nav šaubu, ka PSRS-Ķīnas TR vienošanās vēl vairāk sekmēs Ķīnas tautas saimniecības augšupeju.

Tai pašā laikā miera un tautu brīvības niknākie ienaidnieki darījuši visu, lai izjauktu mierīgu attīstību Ķīnā. 1950. gada jūnijā asinainās amerikāņu imperialismā lededzināja karu Ķorejā, un kopš tā laika nerimst lielgabalu dūna pie Ķīnas robežām, nebeidzas jenkiju gaisa pirātu provoka-

cijas virs Ķīnas teritorijas. Šajos gados amerikāņu imperialisti parādījuši, ka nav tādas negēlības, kuras priekšā tie apstātos. Ķīmiskie ieroči un nāpalmi, bakterioloģiskās bumbas, gusleķu spīdzināšana un apšaušana, teroristiski uzlidojumi — viss tas ieguvis 20. gadsimta barbaru arsenālā. Neapmierinādams ar to, ASV sāka drudžainā steigā remilitarizēt Japānu. Lai paātrinātu japāņu agresijas atdzimšanas tempus, Volstrita politiķi nodiktēja Japānai Sanfranciskas «miera līgumu» un tā dēvēto «drošības paktu», kas paredz Japānas bezierunu pakļaušanos amerikāņu okupācijai. Amerikāņu militaristi kopā ar japāņu revanšistiem sagatavo jaunu japāņu agresiju Āzijā.

Amerikas valdošās klīķes pārstāvi neslēpj savas agresīvo nodomus pret Padomju Savienību, Ķīnas Tautas Republiku un citām miermīlīgām tautām. Viņi atklāti pasvītīto arī, ka galvenā loma agresijas izvēšanā Āzijā ir uzlicēta Japānai.

Tiklīdz Eizenhauers, kā Stīvensons savās priekšvēlēšanu runās histeriski draudējuši Āzijas tautām, kas nokrautiņas imperialistu jūgu, ar jaunu karu, Volstrita ārpolitiskā kursa labs zinātnis Džons Fosters Dalless nesen paziņoja, ka «ilgu laiku neizdosies saglabāt mieru starp Japānu un Āzijas sauszemi», tāpēc viņš lēlēc «grozīt sauszemes politisko raksturu». Citiem vārdiem, Dalless aicina uz jaunu intervenciju pret Ķīnas Tautas Republiku, lai «grozītu sauszemes politisko raksturu», kurš tik ļoti nav pa prātam Dallessa saimniekiem Vašingtonā. Pie tam Dalless tieši pasvītīto, ka «mīnētos mērķus var realizēt tikai stipra un labi apmācīta Japānas armija». Šādos apstākļos, kuri, kā redzam, ievērojami atšķiras no situācijas 1950. gada februārī, kad tika noslēgts PSRS-ĶTR vēsturiskais līgums, Ķīnas Tautas valdība griežas pie Padomju valdības ar lūgumu grozīt Ķīnas-Padomju vienošanās par Portarturu 2. pantu, kas paredzēja padomju karaspēka izvešanu no mīnētās kara jūras bāzes līdz 1953. gada 1. janvārim. Savā notā biedram A. Višinskim ĶTR Valsts Administratīvās Padomes Premjers un Arletu ministrs Čou En-ļajs jaunradušās situāciju raksturoja šādi:

«Pēc Japānas atteikšanās noslēgt vispusīgu miera līgumu un pēc tam, kad tā noslēgusi separātu līgumu ar ASV un dažām citām valstīm, kādēļ Japāna nav saņēmusi un, kā redzams, negrib saņemt miera līgumu ar ĶTR un Padomju Savienību, radušies miera lietai bīstami apstākļi, kas ir labvēlīgi japāņu agresijas atkārtotai šādi:

«Sakarā ar to ĶTR valdība, — teikts tālāk notā, — liek priekšā un līdz Padomju valdību piekrist pagarināt Ķīnas un PSRS vienošanās par Portarturu 2. pantā noteikto termiņu padomju karaspēka izvešanu no kopīgi lietotās Ķīnas jūras kara bāzes Portarturā līdz tam laikam, kamēr noslēgs miera līgumu starp ĶTR un Japānu, kā arī starp PSRS un Japānu.

Būdamā uzticīga savai konsekvencei miera un drošības nostiprināšanas politikai, Padomju valdība pieņēma ĶTR valdības priekšlikumu.

Visas pasaules demokrātiskā prese ar gandarījumu apsvēl PSRS-ĶTR vienošanos par Portarturas kopīgās lietošanas laika pagarināšanu, saskatot šai aktā nopietnu brīdinājumu aizjūras agresoriem, svarīgu ieguldījumu miera un drošības nostiprināšanā Tālajos Austrumos un visā pasaulē. Ķīniešu tautas domas spīgti izteica laikraksts «Zemlīnīžibao», raksturojot: «Turpat 700 miljonu cilvēku apdzīvotā zemju — Ķīnas un PSRS — brālīga savienība, diendienā pieņemdamās spēkā, ir stingra un nesatricināma.»

Un, lūk, 1871. gada jūnijā Potjē rada savu poēmu «Internacionāle». Kāds skaists ticības apliecinājums strādnieku šķiras nākotnei! Kāda droša palāvība revolūcijas cīnītāja sirdī, kurš nupat redzējis, kā gāja bojā viņa biedri, cīnoties par komunisma dižo lietu!

Kāda ticība strādnieku šķiras vareņībai, kurā tīn nekas — nedz pagaidu neveiksme, nedz sakāve, nedz nežēlīgas represijas — nespēj un nespēs salauzt gribu sasniegt gala mērķi — uzcelt jaunu pasauli, pasauli, kurā cilvēks neekspluatē otru cilvēku, kurā nebūtu križu, bezdarba, fašisma, nabadzības, kara!

Pjers Degēters lasa Ežena Potjē dzeju krājumu. Viņš izraugās pašu labāko: viņš izraugās «Internacionāli». Un sēžas pie sava mazā harmonija.

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

„INTERNACIONALE“

26. septembrī pāiet 20 gadu, kopš miris «Internacionāles» muzikas autors Pjers Degēters, 7. novembrī progresīvā cilvēce atzīmēs «Internacionāles» teksta autora Ežena Potjē nāves 65. gadadienu.

1949. gada 1. oktobrī Francijas komunistiskās partijas ģenerālsekretārs Moriss Torezs teica runu, veltītu starptautiskā proletariāta himnai «Internacionāle». Vēl agrāk, 1936. gada 28. jūnijā, Torezs runāja par «Marseljezu» pie Ruže de Lila pieminekļa, 1950. gadā abas Toreza runas iznāca atsevišķā grāmatā (izdevniecība «Editions sociales» Parīzē) ar Francijas strādnieku kustības izcilā darbinieka Marsela Kašena priekšvārdu.

Zemāk sniedzam izvēlētus no Morisa Toreza runas par «Internacionāli».

Pagājies septiņpadsmit gadu, kopš atzīdām pēdējā gaitā Pjeru Degēteru — darbaļaužu nemirstīgās dziesmas «Internacionāle» nemirstīgo radītāju.

Esam sapulcējušies, lai godinātu šā Flandrijas vienkāršā strādnieka slaveno piemēnu, kurš devis kaujiniecisku revolucionāru himnu saviem trūkuma un cīņu līdzbrāļiem visā pasaulē.

Viņš bija francūzis, dzimis Gentē 1848. gadā, februāra dienā un Otrās republikas proklamēšanas izraisītā revolūciju jaunā cikla pirmajā gadā...

Pjers Degēters bija vēl bērns, kad viņa vecāki apmetās uz dzīvi Līlē. Tas notika apmēram tajā pašā laikā, kad Viktors Igo rakstīja savu savilņojošo, atmākojošo poēmu par Līles strādnieku šausmīgo dzīvi, par to, kā viņi pēc garas darba dienas nokāpj Flandrijas galvaspilsētas briesmīgajos pagrabos...

Vajag pazīt Līles proletariāta trūkuma pilno dzīvi tajos gados, kad Pjers Degēters kļuva par kokgrēzēju, vajag iedomāties ekspluatatoru — naidu mūsu, Ziemeļu metalurģisko rūpniecības un tekstilfabriku saimnieku apspiesto darbaļaužu ciešanas un pazemojumus. Vajag izlasīt varonīgās cīņas vēsturi — to drosmīgo, kaujinieciski noskaņoto proletariātu streiku un sacelšanās vēsturi, kuras Zils Geds vēlāk veda uz socialismu. Un tad kļūst skaidrs, no kāda avota smēlies Pjera Degētera muzikālais ģenījs un no kurienes nākusī viņa diezīgā ledvesma.

Pjers Degēters sacerēja pantus, dziedot tos svētdienās vecās Līles priekšpilsētā krodzīnās — Sen-Soverā un Fivē, bet strādnieki pievienojās dziedājumam. Viņš rakstīja muziku dzejai, kuras, kā viņam šķita, atspoguļoja viņa ciešanu biedru darba dzīvi, cerības uz cīņu.

Un, lūk, reiz Pjera Degētera rokās nokļuva nesen mirušā Ežena Potjē dzeju krājums: tas bija 1888. gadā.

Ežens Potjē, tāpat kā Degēters, bija kokgrēzētājs. Viņa tēvs bija amatnieks Sent-Antuanas priekšpilsētā. Ežens Potjē, tāpat kā Degēters, dzīvoja nožēlojamās apstākļos. Kāds ir teicis, ka Potjē visu mūžu cietis «mūžīgā maizes un laika trūkuma dēļ».

Kopā ar visu priekšpilsētu Ežens Potjē atradās kaujas postenī 1848. gadā. Kaujas postenī viņš bija arī Komunāras dienas, izliekoties kā ieroci cīņā pret Imperiju savas dziesmas...

Un, lūk, 1871. gada jūnijā Potjē rada savu poēmu «Internacionāle». Kāds skaists ticības apliecinājums strādnieku šķiras nākotnei! Kāda droša palāvība revolūcijas cīnītāja sirdī, kurš nupat redzējis, kā gāja bojā viņa biedri, cīnoties par komunisma dižo lietu!

Kāda ticība strādnieku šķiras vareņībai, kurā tīn nekas — nedz pagaidu neveiksme, nedz sakāve, nedz nežēlīgas represijas — nespēj un nespēs salauzt gribu sasniegt gala mērķi — uzcelt jaunu pasauli, pasauli, kurā cilvēks neekspluatē otru cilvēku, kurā nebūtu križu, bezdarba, fašisma, nabadzības, kara!

Pjers Degēters lasa Ežena Potjē dzeju krājumu. Viņš izraugās pašu labāko: viņš izraugās «Internacionāli». Un sēžas pie sava mazā harmonija.

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

«Internacionāles» pantus atdzīvinā jauna elpa. Parizes strādnieku-revolucionāra vārsma un Flandrijas strādnieku-revolucionāra muzika, sākot ar šo brīdi, sauks:

Viņi pateiks, ka tiesības aizstāvēt savu lietu pieder viņiem pašiem:

Ne cars, ne varoņi, ne dievi
Mums jaunus laikus nenesīs,
Tik pašu rokas, pašu spēki
Lēms laimi, važas saskaldīs!

Viņi radīs savu Partiju, ar Marksa un Engelsa teoriju, Ļeņina un Staļina teoriju apbruņotu strādnieku šķiras Partiju. Viņi spraudīs mērķi — gāzt pastāvošo iekārtu, iznīcināt kapitalistisko ekspluatāciju, uzcelt socialismu un komunismu.

Viņi let cīņā, aizstāvēt savas tagadējās un nākotnes intereses, let zem pašu karoga, ar savu pašu programmu...

Neizmirsīsim pantu, kas vērsti pret kara iniciatoriem:

Karš tirāniem! Miers darba tautai!

Sis vecais lozungis vienmēr skan līlī laikā. Pēc fašistiskajiem triecieniem Hitlera un Musolini, kuras satrieca, lielāko tiesu patēloties milzu upurim, kādus nesusi padomju tauta un tās armija, patēloties mūsu laikmeta vislielākā stratēģa — Ģenerālisimusa Staļina karavīra ģenijam — vēl palikuši visi šie Franko, Caldariši, Tito, bet atzītiem amerikāņu miljardieri, kas sapņo leraut visu pasauli trešajā pasaules karā.

Lai viņi piesargās, atcerējies Trumena paziņojumu sakarā ar to, ka Padomju Savienībā — mums par laimi — ir atomieroči! Līdz šim laikam amerikāņu kapitalisti atsakās iznīcināt atombumbu krājumus, uzskatot sevi par atomieroču monopolistiem. Lai viņi uzmanīgi pavēro, kā visā pasaulē izvērsās cīņa par mieru. Visti darbaļaudis, visi brīvības piekritēji, visas tautas atsāksies Vispasaules arodbiedrību federācijas aicinājumam. Vispasaules Miera piekritēju kongress aicinājumam. Mūsu zemē notiek un notiks parakstu vākšanas masu kampaņa, par spīti visām machinācijām, kuru mērķis ir panākt šķelšanās, par spīti visiem draudiem, izslēgšanai no baznīcas un nelielkumīgām represijām. Un tā parādis Francijas tautas istās, dzīlās jūtas. Tauta vēlas izbeigt karu Vjetnamā. Viņa negrib karot pret PSRS, ne arī pret tautas demokrātijas zemēm.

Un, lūk, «Internacionāles» pēdējais pants:

Mēs tie, kas darba jūgā svīstam,
Mēs visu zemju strādnieki...

«Strādnieki, zemnieki...» — tas ir aicinājums uz vienotību, ko dažkārt aizmirst labi proletariāti, kuri dzied «Internacionāli» pilnā balsī un no visas sirds.

Tas ir aicinājums pilsētās un lauku darbaļaudīm apvienoties pret tiem, kas cenšas viņus sašķēlēt un kas turas pie varas vienīgi šīs sašķēlības rezultātā...

Un visbeidzot dziedājumus:

Tā ir pēdējā kauja,
Kas ar uzvaru nāk,
Ar Internacionāli
Nu katris atdzimt sāk!

Tā ir Marksa un Engelsa simts gadus vecā lozunga «Visu zemju proletarieti, savienojieties!» transkripcija.

Tas ir proletariāta internacionālisma, visu darbaļaužu starptautiskās solidaritātes apliecinājums, uzticības apliecinājums Internacionālei.

Zoress sacīja: «Nedaudz internacionālisma attālina no dzimtenes, daudz internacionālisma tuvinā dzimtenei».

Tam liecinieki laikā, kad noritēja karš pret fašismu, bija mūsu neizmirstamie varoņi, kuri, kā Ogists Delons, krita kā par Franciju, tā par komunismu.

Un no otras puses mēs redzējam no Dorio parauga un redzam tagad no Tito un viņa avanturistu klīķes parauga, ka atrašanās no proletariāta internacionālisma noved pie nodevības, kas vēsta pret strādnieku šķiru, pie nodevības pret tautu, pie nodevības

pret tēvzemi! kā sekas no tā izriet nodevība pret strādnieku starptautisko kustību un vispasaules demokrātiju, nodevība pret socialismu.

Dziesmu «Internacionāle», nule kā pabeigtu, Degēters pirmo reizi nodziedāja Līles strādniekiem vienkāršā krodzīnā Vinetes ielā. Drīz vien to dziedāja atskanām visās sapulcēs Francijas vecās strādnieku partijas kongresā, kur ārzemju delegāti bija pārstēti par šīs kaujas dziesmas aizraujošo spēku. «Internacionāli» pārtulkoja visās valodās.

Pjera Degētera muzika ir patiešām cīnītāju Internacionāles muzika. Un visur, visā pasaulē, proletarieti, ekspluatēti, «visu zemju vergu bars» met apspiedējiem sejā savu soļojošās Revolūcijas himnu — «Internacionāli».

«Internacionāle» atskanēja manifestācijās, streiku laikā, rūpnīcās, cietumos, kazarmēs, aizskanēja pāri 1914—1918. gadu imperialistiskā kara tranšējām, skanēja uz bruņu kuģa «Potjomkins» 1905. gadā, pirmās krievu revolūcijas laikā, uz Melnās jūras eskadras kuģiem 1919. gadā, kad franču jūrnieki atsācās šaut uz padomju strādniekiem.

«Internacionāle» atskanēja gan rūpniecības centros, gan Sampaņas un Dienvidfrancijas vīna dārzos, gan vecajās kapitalistiskajās zemēs, gan teritorijās, kas bija pakļautas kolonizatoru asinainajam jūgam.

Ļeņins un Staļins 1917. gadā, «Internacionāli» skanot, veda viņu līlās, apmēram 200 miljonu cilvēku apdzīvotās zemes strādnieku šķiru un visus darbaļaudis uz Oktobra Socialistisko Revolūciju.

«Internacionāle» skanot, tautas demokrātijas zemju strādnieku šķira un darbaļaudis ar slavenās Padomju Armijas atbalstu satrieca važas, ar kurām viņu zemes bija plēkatas imperialismam, un tagad viņi iet pa socialisma ceļu.

«Internacionāle» skanot, Ķīnas strādnieki un zemnieki ar visu 500 miljonu tautas spēku Mao Cze-duna un Ķīnas komunistiskās partijas vadībā vainagoja ar uzvaru savu cīņu par Ķīnas Tautas Republiku.

«Internacionāle» skanot, proletariāti visur apvienojas cīņai par demokrātiju un mieru. Arī mūsu zemē demonstrāciju laikā — gluži tāpat kā viens otram blakus pland strādnieku šķiras sarkanais karogs un Valmi brīvprātīgo triksrāsainais karogs — viena pēc otras skan «Internacionāle» un «Marseljeza», kas 1792. gadā izlauzās no revolucionārās Francijas dzīlēm karā pret tiranu koalīciju, karā pret Dzimtenes nodevējiem.

Mēs dziedājam «Internacionāli» kopš agras bērnības, un katru reizi, kad sāk dīmdēt šīs darbaļaužu himnas svinīgās un varens skaņas, mūs pārņem dziļš satraukums.

Es biju blakus Pjeram Degēteram 1928. gadā Maskavā, kad, «Internacionāle» skanot, mums garām gāja tūkstošiem un atkal tūkstošiem padomju darbaļaužu. Asaras rīdēja pa vecā revolucionāra seju, kurš augstāko balvu bija izpelnījies godinājumos, ko viņam veltīja vesela tauta — sava liktena noteicēja.

Un pavisam nesen es dzirdēju «Internacionāles» savilņojošās skaņas, kas izlauzās no 5000 jauniešu un jaunuvi krūtīm, sveicot pēdējo reizi Ģeorgiju Dimitrovu — Leipcigas procesa varoņi, strādnieku Internacionāles drošīdīgo cīnītāju — viņa kapeņu priekšā.

Francijas komunistiskās partijas vārdā es dzīlā cieņā noliecu galvu, godinot Ežena Potjē un Pjera Degētera piemēnu, kuri uz mūžu mūžiem vienoti strādnieku šķiras dziedāja sirdī. Viņi sekmējuši revolūcijas apbruņošanu.

Mūžīga piemiņa mūsu slavenās cīņu un uzvaru dziesmas autoriem!

Lai dzīvo Internacionāle!
(Pēc «Sovetskaja muzika» š. g. 9. nr.)

ŠONEDĒL

Sodien Kultūras un atpūtas parka lektorijā plkst. 16 lekcija «Kā ārstēt rehmatismu un izsargāties no tā», plkst. 18 lekcija «V. I. Ļeņina vārdā nosauktais Volgas-Donas kuģniecības kanāls».

○ Apgabala virsnieku namā Ļeņingradas Valsts estrādes operetes ansambļa viesizrāde — K. Lisova opere «Sappotāji». Sākums plkst. 20.

22. septembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas ārkārtējā sanāksme. Sākums plkst. 19.

○ Apgabala virsnieku namā Ļeņin-

gradas Valsts estrādes operetes ansambļa viesizrāde — J. Zarkovska opere «Jūras mežģis». Sākums plkst. 20.

23. septembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

○ Apgabala virsnieku namā Ļeņingradas Valsts estrādes operetes ansambļa viesizrāde — Erve opere «Lisa Patrikovna». Sākums plkst. 20.

25. septembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teātra dekoratoru un noformētāju sanāksme. Sākums plkst. 19.

Laikraksts «Literatura un Māksla» iznāk reizi nedēļā. Redkoģitja: J. Sudrabkalns (atbildīgā redaktora v. l.); A. Grigulis, N. Grinfelds, I. Kreituse, J. Loganovskis (atb. redaktora v.), J. Melja, K. Plūksne. Redakcijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Telefons 21997. Runas stundas no plkst. 10—14. Numurs maksā 40 kap. Abonēšanas maksa Rb] 20,80 gadā Abonentus pieņem «Preses apvienība» Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs Latvijas laikrakstu un žurnālu izdevniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Iespešts Latvijas PRRT I. tipografijā, Blaumaņa ielā 38/40. JT42322